STROJEVO PRAVILO ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE

2007.

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ODBRANE

STROJEVO PRAVILO ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE

2007.

BOSNA I HERCEGOVINA
Ministarstvo odbrane/obrane

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
Министарство одбране

Broj : _____/07
Sarajevo, _____2007. godine.

Na osnovu člana 13 stav (1), tačka o) Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05 , d o n o s i m

STROJEVO PRAVILO ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE

Danom stupanja na snagu ovog pravila prestaju da važe odredbe svih naređenja i drugih akata koje se odnose na srtojeve radnje u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Ovo pravilo stupa na snagu danom donošenja.

M I N I S T A R

mr. Selmo Cikotić

S A D R Ž A J

Strana

UVOD .....

DIO PRVI – OPŠTE ODREDBE.....

DIO DRUGI – STROJEVE RADNJE .....

POGLAVLJE I. STAVOVI BEZ ORUŽJA .....

POGLAVLJE II. STAVOVI SA ORUŽJEM .....

POGLAVLJE III. KRETANJE ....

POGLAVLJE IV. OKRETANJE .....

DIO TREĆI – POZDRAVLJANJE, PRILAŽENJE STARJEŠINI
I SKIDANJE KAPE.....

POGLAVLJE I. POZDRAVLJANJE.....

POGLAVLJE II. PRILAŽENJE STARJEŠINI.....

POGLAVLJE III. SKIDANJE KAPE.....

DIO ČETVRTI - STROJEVI I RADNJE ODJELJENJA .....

POGLAVLJE I. STRELJAČKO I PROTIVOKLOPNO ODJELJENJE.....

Odjeljak A. Postrojavanje, kretanje, okretanje i radnje sa oružjem .....
Odjeljak B. Pozdravljanje .....
Odjeljak C. Prestrojavanje .....
(1) Prestrojavanje na mjestu .....
(2) Prestrojavanje u kretanju .....
Odjeljak D. Zahođenje .....

POGLAVLJE II. MITRALJESKO ODJELJENJE .....

POGLAVLJE III. ODJELJENJE MINOBACAČA 60 mm .....

DIO PETI – STROJEVI I RADNJE VODA .....

POGLAVLJE I. STRELJAČKI VOD .....

Odjeljak A. Postrojavanje .....
Odjeljak B. Prestrojavanje .....

POGLAVLJE II. VOD SA MOTORNIM VOZILIMA .....

DIO ŠESTI – PORECI I RADNJE ČETE .....

POGLAVLJE I. PJEŠADIJSKA ČETA .....

Odjeljak A. Postrojavanje i pozdravljanje .....
Odjeljak B. Prestrojavanje .....

POGLAVLJE II. ČETA SA MOTORNIM VOZILIMA .....

DIO SEDMI – PORECI I RADNJE BATALJONA .....

POGLAVLJE I. PJEŠADIJSKI BATALJON .....

POGLAVLJE II. BATALJON SA MOTORNIM VOZILIMA .....

DIO OSMI – PORECI I RADNJE BRIGADE .....

DIO DEVETI – OSTALE ODREDBE .....

POGLAVLJE I. DOČEK I ISPRAĆAJ .....

POGLAVLJE II. VOJNE PARADE .....

POGLAVLJE III. ZASTAVNI VOD .....

POGLAVLJE IV. POČASNA PALJBA .....

POGLAVLJE V. STAVOVI I RADNJE SA SABLJOM .....

U V O D

Strojevo pravilo Oružanih snaga Bosne i Hercegovine je opšte pravilo kojim se propisuju strojeve radnje pojedinaca i jedinica nivoa odjeljenja, voda, čete, bataljona i brigade na kopnu, jedinstveno za oružane snage u cjelini.

Strojevo pravilo se zasniva na stečenim iskustvima u praksi izvođenja strojevih radnji i nastalim potrebama koje su proizašle iz reforme sistema odbrane.

Provođenjem odredbi strojevog pravila kod pripadnika Oružanih snaga i jedinica kao cjelina se izgrađuje i razvija: disciplina, čvrstina, okretnost, vojnički izgled, smisao za kolektivan i skladan rad i navike za tačno i potpuno izvršavanje naređenja, te poštivanje pravila i principa ponašanja u vojnoj službi i van nje.

Odredbe strojevog pravila pojedinci i jedinice moraju oznavati i u potpunosti primjenjivati u obuci i u svim drugim prilikama kako je propisano, prilagođavajući ih sastavu, naoružanju, opremi i uslovima izvođenja.

Strojevo pravilo Oružanih snaga ilustrirano je i sa određenim brojem fotografija i šema radi lakšeg razumijevanja i shvatanja određenih strojevih radnji i postupaka.

Ostale jedinice vidova, rodova i službi koje nisu neposredno obuhvaćene ovim pravilom, strojeve radnje izvode prema njegovim odredbama, prilagođavajući ih prema konkretnim uslovima.

DIO PRVI – OPŠTE ODREDBE

.

1. **Stroj – poredak** je raspored u kome su vojna lica, vozila i tehnička materijalna sredstva u jedinici i jedinica u višoj jedinici postrojeni po frontu i dubini na određenim rastojanjima i odstojanjima

Strojevi mogu biti: jednovrsni, dvovrsni, kolona po jedan, kolona po dva, kolona po četiri (tri), vrsta i kolona.

Poreci mogu biti: dvovrsni, linija vodnih kolona, linija četnih kolona, linija bataljonskih kolona, kolona po dva, kolona po četiri (tri), vrsta i kolona.

Svi navedeni strojevi – poreci su zborni, a kolona po jedan, kolona po dva i kolona po četiri (tri), u kretanju, su marševski strojevi – poreci.

Strojeve radnje se izvode sa pojedincima i jedinicama.

Jedinice jačine odjeljenja i voda strojeve radnje izvode u propisanim strojevima, a jedinice jačine čete, bataljona i brigade i njima ravnim u porecima.

Starješina jedinice komandom (naređenjem) određuje u koji će se zborni stroj – poredak postrojiti jedinica.

U svim strojevima – porecima pojedinci i jedinice se ravnaju po frontu i dubini – prema desnokrilnom (lijevokrilnom) i jedan pozadi drugog u potiljak.

2. **Jednovrsni stroj** je raspored jedinica u kome su vojna lica postrojena jedno do drugog na propisanom rastojanju (sl. 21 i 32).

U jednovrsni stroj postrojavaju se odjeljenja i vodovi.

3. **Dvovrsni stroj – poredak** je raspored jedinica u kome su vojna lica raspoređena u dvije vrste tako da se vojnim licima prve vrste nalaze u potiljak vojna lica druge vrste, na propisanim odstojanjima i rastojanjima (sl.20, 31 i 38).
   Pri okretanju stroja – poretka „ nalijevo krug „ nazivi vrsta se mijenjaju.
   U dvovrsni stroj – poredak postrojavaju se odjeljenja, vodovi, čete i bataljoni.

4. **Kolona po jedan** je raspored jedinica u kome su vojna lica postrojena jedno za drugim, u potiljak, na propisanom odstojanju (sl. 22a, 33a).
   U kolonu po jedan postrojavaju se odjeljenja i vodovi.

5. **Kolona po dva** je raspored jedinica u kome su vojna lica postrojena u dvije kolone na propisanom rastojanju i odstojanju (sl. 22b, 26b i 33b).
   U kolonu po dva postrojavaju se odjeljenja, vodovi i čete.

6. **Kolona po četiri (tri)** je raspored jedinica u kome su odjeljenja u vodu postrojena u kolonu po jedan, jedno do drugog, na propisanom odstojanju i rastojanju (sl. 34b-c).
   U kolonu po četiri (tri) postrojavaju se vodovi, čete i bataljoni.

7. **Vrsta** je raspored jedinica u kome su vozila postrojena u liniji na propisanom rastojanju (sl.41,48).
   Ljudstvo se može nalaziti na vozilima ili postrojeno ispred njih.
   Pri okretanju dvovrsnog stroja „ nalijevo krug „„ lice nepunog reda pošto se okrene, prelazi u prvu vrstu, a iza njega ostaje nepopunjeno mjesto.

8. **Kolona** je raspored jedinica u kome su vozila postrojena jedno iza drugog na propisanom odstojanju (sl. 42 i 47). Ljudsto se može nalaziti na vozilima ili postrojeno pozadi vozila.
   U kolonu se postrojavaju odjeljenja, vodovi, čete i bataljoni.

9. **Linija vodnih kolona** je raspored jedinica u kome su vodovi postrojeni u koloni po četiri (tri) u liniji jedan do drugog na propisanom rastojanju (sl.43 i 48). Kada je ljudstvo na vozilima ili postrojeno ispred njih, vozila vodova se postrojavaju u kolonama jedna do druge (sl. 43 i 49).
   U liniju vodnih kolona postrojavaju se čete i bataljoni.

10. **Linija četnih kolona** je raspored jedinica u kome su čete i ostale jedinice postrojene u kolonu po četiri (tri) u liniju jedna do druge, na propisanim rastojanjima (sl. 49). Kada je ljudstvo na motornim vozilima, vozila čete se postrojavaju u kolonu, a kolone četa jedna do druge (sl.50 i 51).
    U liniju četnih kolona postrojavaju se bataljoni i brigade.

11. **Linija bataljonskih kolona** je raspored jedinica u kome se bataljoni i ostale jedinice postrojavaju u kolonu po četiri (tri) jedna do druge na propisanom rastojanju. Kada je ljudstvo na motornim vozilima, vozila bataljona i ostalih jedinica se postrojavaju u kolonama, jedna do druge (sl. 52).
    U liniju bataljonskih kolona postrojavaju se brigade.

12. **Kolona dvojnih redova** je raspored jedinica u kome su pojedinci postrojeni po veličini, na propisanim odstojanjima i rastojanjima. Kolona dvojnih redova nije zborni stroj jer se dobija prestrojavanjem.
    Kolonu dvojnih redova najčešće koriste jedinice jačine voda i čete, a rjeđe jedinice jačine bataljona.

13. Starješine jedinica, prema potrebi, s obzirom na sastav jedinice, naoružanje i opremu, propisana odstojanja i rastojanja, mogu prilagođavati konkretnim uslovima i potrebama.

14. Stroj – poredak ima: front, krilo i bok.

Front je strana stroja – poretka u koju su okrenuta postrojena lica i vozila.

Krilo je desna ili lijeva trećina stroja – poretka. Pri okretanju „ nalijevo krug „ nazivi krila se mijenjaju.
Dio između krila je **sredina** stroja – poretka.

Bok je bočna strana stroja – poretka jedinice. Njegova dubina se računa od krilnog vojnog lica (vozila, oruđa) prve vrste do krilnog vojnog lica (vozila, oruđa) poslednje vrste.
Pri okretanju stroja – poretka „ nalijevo krug „ mijenjaju se nazivi bokova.

15. **Red** obrazuju lica koja stoje u stroju – poretku jedno drugom u potiljak. Ako za licem jedne vrste ne stoji drugo, takav red se naziva nepun. Poslednji red je uvijek pun.

Pri okretanju dvovrsnog stroja „ nalijevo krug „„ lice nepunog reda pošto se okrene, prelazi u prvu vrstu.

16. **Održač pravca** je vojnik, vozilo ili jedinica, koji pri kretanju održavaju određeni pravac. Prema njemu ostali vojnici, vozila i jedinice, podešavaju kretanje.

17. **Rastojanje** je udaljenje po frontu i mjeri se od lakta jednog do lakta drugog lica; između vozila od karoserije (najšireg dijela) do karoserije susjednog vozila; između jedinica od lijevokrilnog desne do desnokrilnog lijeve jedinice.

18. **Odstojanje** je udaljenje po dubini i mjeri se od stopala jednog do vrha prstiju stopala drugog lica; između vozila od ivice zadnjeg dijela (cijevi oruđa) jednog do ivice prednjeg dijela sledećeg vozila; između jedinica od poslednje vrste (vozila) jedne do prve vrste (vozila) sledeće jedinice.

19. **Komande** za strojeve radnje izdaju se **glasom**, **signalima** (rukom, ručnom baterijskom lampom i drugim pogodnim sredstvima – po tablici signala) i **sredstvima veze** (kod posade tenka, samohodnog oruđa i drugih borbenih vozila).

Komande glasom izdaju se uvijek kad je moguće da ih čuju i razumiju svi izvršioci. One moraju biti jasne, glasne i potpune.
Komanda glasom, po načinu izdavanja, može biti naglasna i izvršna.

Naglasna komanda je jedinstvena. Njome se naređuje koju strojevu radnju potčinjene jedinice treba da izvrše. Izgovara se bez posebnog naglaska.

Izvršna komanda ima dva dijela – pripremni i izvršni.

Pripremni dio određuje šta treba da se izvrši, a **izvršni dio** kada da se izvrši.
Pripremni dio se izgovara malo razvučeno (naročito poslednji slog), da bi sva lica jednovremeno i složno izvršila radnju.
Komandanti jedinica jačine bataljona i brigade (samo pri prestrojavanju), komanduju naglasnom, a niže starješine izvršnom komandom. Komandiri četa, prilikom nekih prestrojavanja komanduju i naglasnom komandom.
Kod svih naglasnih komandi označava se jedinica.
Na primjer:
„Bataljon u liniju četnih kolona zbor!“
Poslije naglasne komande niže starješine komanduju izvršnom komandom.
Na primjer:
„Četa u liniju vodnih kolona – ZBOR!“
Na paradama, dočecima i ispraćajima komandant, brigade može komandovati izvršnom komandom, ako je jedinica postrojena u takvom poretku i na takvom mjestu da se njegova komanda može čuti. Mogu se koristiti razglasni uređaji. U tom slučaju komandant naglašava potčinjenima:
„Moja komanda je izvršna!“
Kod izvršnih komandi jedinica se ne imenuje (označava), sem kod postrojavanja, pokretanja ili zaustavljanja. Na primjer:

„Četa– ZBOR!“
„Četa na – PRIJED!“
„Četa – STOJ!“
Naglasna komanda i pripremni dio izvršne komande štampani su malim slovima, a izvršni dio izvršne komande– velikim slovima.

20. Pri obuci je dozvoljeno da se pojedine radnje dijele na **razdjele**. Prvi razdjel se izvršava na izvršni dio komande, a ostali na komandu **„dva“ „tri“** itd. Prije izvođenja radnje sa razdjelom, starješina komanduje:
„Sa razdjelom!“

21. Ako komandovana radnja nije pravilno i dobro izvršena, starješina komanduje:
„OSTAV!“

    Na ovu komandu zauzima se stav u kome se nalazilo prije komande. Poslije svake komande „**ostav**“ starješina je obavezan da objasni grešku zbog koje je komandovao **„ostav“.**

22. Starješina jedinice prije postrojavanja: određuje mjesto, vrijeme i vrstu postrojavanja, odjeću, opremu, naoružanje, tehnička i druga materijalna sredstva i provjerava brojno stanje, spoljni izgled i podešenost opreme.

DIO DRUGI - STROJEVE RADNJE

POGLAVLJE I. STAVOVI BEZ ORUŽJA

23. Stav ″mirno ″ zauzima se na komandu:

″MIRNO!″

Na ovu komandu vojno lice: hitro zauzima čvrst, prav i neusiljen stav tako da mu težina tijela ostane ravnomjerno raspoređena na oba stopala; tijelo sa ramenima blago zategnutim u istoj visini nagne malo naprijed, pete sastavi i poravna, a vrhove stopala rastavi za širinu stopala, zategne koljena, grudi isturi naprijed, ruke prirodno opruži niz tijelo tako da šake dlanovima budu priljubljene uz butinu. Prsti su sastavljeni i opruženi, a srednji prst dodiruje šav pantalona. Položaj glave prirodan, a pogled usmjeren naprijed u visini očiju (sl.1).

Poslije zauzimanja stava ″mirno″ ne pokreće se ni jedan dio tijela do slijedeće komande. Stav ″mirno″ zauzima se bez komande: za vrijeme sviranja (pjevanja) himne; pri pozdravljanju državne zastave; kad se izdaju komande, pri predaji raporta; poslije komande ″zbor″ i kad vojno lice stane na svoje mjesto u stroju; pri pozdravljanju na mjestu; u stroju kada starješina obilazi jedinicu; kada se mlađi obraća starijem i kada mu se obraća stariji; i kada u prostoriju ulazi i izlazi pretpostavljeni ili stariji.

Sl. 1. Stav ″mirno ″

Sl. 2 Stav ″na mjestu voljno″

24. Stav na mjestu ″**voljno**″ zauzima se iz stava ″**mirno**″ na komandu:

″Na mjestu – VOLJNO!″

Na ovu komandu lijeva noga se hitro odvaja naprijed i ulijevo za 15 do 20 cm i zauzima pogodan stav. Pri dužem stajanju lijeva noga može da se vrati na prvobitno mjesto, a desna oslobodi (sl. 2).
U ovom stavu vojno lice može da otkloni neispravnosti na sebi i ukaže vojnom licu do sebe.

25. ″**Voljno**″ se daje na mjestu ili u kretanju.
Na mjestu se ″**voljno**″ daje komandom: ″**VOLJNO!**″
Na ovu komandu vojno lice, ako je bilo u stavu ″**mirno**″, pozdravlja starješinu i odlazi, a ako je bilo ″**na mjestu voljno** ″ prethodno zauzima stav ″**mirno**″.
U kretanju ″voljno″ se daje komandom: ″**Volj-NO**″ pripremni dio komande izdaje se pod lijevo, a izvršni dio pod desnom nogom, zatim se iskorači još jedan korak lijevom nogom, hitro se prinese desna noga do lijeve, okreće se u pravcu starješine i pozdravlja.

POGLAVLJE II. STAVOVI SA ORUŽJEM

26. Stav ″**mirno** ″ sa oružjem je isti kao i bez oružja s tim što oružje može biti: ″k nozi″, ″o desno rame″, ″na grudi″, ″na leđa″, ″na rame″ i ″o rame″.

27. Na komandu ″**na mjestu voljno**″ i ″**voljno**″ postupa se kao i bez oružja. Kad se komanduje″voljno″ ne pozdravlja se rukom, sem kada je oružje u stavu ″na leđa″.

28. Stavovi sa oružjem su: k nozi; o desno rame; na leđa; na grudi; na nožice; na rame; o rame; počasni pozdrav i oružje za pregled.

29. **Stav ″k nozi″** je osnovni stav za: pušku, puškomitraljez i ručni raketni bacač. **Puškom** stav ″k nozi″ zauzima se tako što se desnom rukom prirodno opruženom, (M-16 A1 i PAP M59/66 u visini prednjeg nišana) prislonjena uz desnu nogu sa kundakom na tlu i prednji dio kundaka poravnat sa prstima stopala. Palac obuhvata sa unutrašnje, a ostali prsti su sastavljeni i opruženi sa spoljne strane puške. Lijeva ruka sa sastavljenim i opruženim prstima priljubljena je uz tijelo (sl. 3a i 3b).

Sl. 3a M16 A1

Sl. 3b PAP M59/66

Sl. 3c Mitr. M60

Sl. 3 Stavovi sa naoružanjem „ k nozi“

Puškomitraljezom stav ″k nozi″ zauzima se na isti način kao sa puškom, stim što se desnom rukom drži za navlaku u visini utvrđivača nožica (puškomitraljez i M.60 za cijev ispod prednjeg nišana, a prstima preko cijevi uz nožice), naslonjen na tlo kundakom (sl. 3c).
Ručnim raketnim bacačem stav ″k nozi″ zauzima se na isti način kao sa puškom, stim što se desnom rukom drži ispod nišana preko nožica tako da se sa četiri prsta obuhvata cijev sa spoljne strane, a palcem sa unutrašnje strane.

30. Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″o desno rame″ izvršava se na komandu:

″O desno ra-ME″

Puškom se radnja izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** - desnom rukom puška se podigne i hitro donese pred desnu sisu, tako da zarvarač bude okrenut udesno, a pređica za remnik u visini ramena, jednovremeno se lijevom rukom puška uhvati iznad zadnjeg nišana tako da remnik bude između tela i lijeve ruke. Ruke su do laktova priljubljene uz tijelo (sl.4a); **drugi radio** – desnom rukom se uhvati remnik na 20 do 25 cm od pređice i zategne ulijevo tako da desna ruka bude u visini grudi, a puška ostane u vertikalnom položaju (sl. 4b), i **treći razdio** – puška se rukama hitro zabaci ″o desno rame″ kratkim potiskom desne ruke. Lijeva ruka se hitro spusti i priljubi uz tijelo, a pesnica desne ruke (koja drži remnik) prisloni na desnu sisu sa otvorom ka tijelu. Puška se potiskuje sa laktom desne ruke (sl. 4c)

Sl. 4a I razdio

Sl. 4b II razdio

Sl. 4c III razdio

Sl. 4 Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″o desno rame″ s puškom PAP M59/6

Sl. 5a I razdio

Sl. 5b II razdio

Sl. 5c III razdio

Sl. 5 Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″o desno rame″ s puškom M-16 A1

Puškomitraljezom radnja se izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – desnom rukom se puškomitraljez podigne i hitro donese pred desnu sisu tako da rukohvat bude okrenut u lijevu stranu. Istovremeno lijevom rukom se hvata za donji dio navlake iznad zadnjeg nišana, tako da remnik bude između tijela i lijeve ruke. Ruke su do laktova priljubljene uz tijelo (sl. 6a). ; **drugi razdio** - desnom rukom se uhvati i zategne remnik u visini lijeve sise (sl. 6b), i **treći razdio** - puškomitraljez se objema rukama hitro zabaci ″o desno rame″ (sl. 6c).

Sl. 6a I razdio

Sl. 6b II razdio

Sl. 6c III razdio

Sl. 6. Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″o desno rame″ s puškomitraljezom

Ručnim raketnim bacačem radnja se izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** - desnom rukom ručni bacač se podigne i hitro donese pred desnu sisu tako da pređica bude u visini ramena a rukohvat udesno. Istovremeno se lijevom rukom uhvati za cijev između rukohvata i oslonca za rame. Pri ovome su ruke do laktova priljubljene uz tijelo **drugi razdio** - desnom rukom se uhvati i zategne remnik i **treći razdio** - ručni bacač se objema rukama hitro zabaci ″o desno rame″ (sl. 7).

Sl. 7. Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″o desno rame″ sa ru;nim bacačem raketa

31. Prelaz iz stava ″o desno rame″ u stav ″k nozi″ izršava se na komandu:

″K no-ZI!″

Puškom i puškomitraljezom radnja se izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – desnom rukom pomoću remnika, kundak se hitro iznese ispred tijela, a puška (puškomitraljez) jednovremeno uhvati lijevom rukom iznad zadnjeg nišana, tako da remnik ostane između tijela i lijeve ruke , **drugi radio** – lijevom rukom se puška (puškomitraljez) skine sramena i iznese pred desnu sisu, desnom rukom hitro se uhvati puška ispod pređice za remnik, i **treći razdio** – puška (puškomitraljez) se hitro spusti u stav ″knozi″ tako da kundak ne udari u zemlju. Lijeva ruka se priljubljuje uz tijelo

Ručnim raketnim bacačem radnja se izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – desnom rukom, pomoću remnika, protivoklopno sredstvo se hitro iznese ispred tijela i istovremeno lijevom rukom uhvati cijev ispod rukohvata tako da remnik dođe između ruke i tijela; **drugi razdio** – lijevom rukom protivoklopno sredstvo se skine i iznese ispred tijela, a desnom uhvate nožice, rukohvat je okrenut udesno, i **treći razdio** – protivoklopno sredstvo se hitro donese u stav ″k nozi″.

32. Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″na leđa″ izvršava se na komandu:

″Na le-ĐA!″

Puškom se radnja izvodi u tri razdjela: **prvi i drugi razdio** – kao pri uzimanju puške ″o desno rame″ **a treći razdio -** puška se desnom rukom zabaci preko glave na leđa, tako da remnik bude preko lijevog ramena i grudi. Ruke su priljubljene uz tijelo (sl. 8).

Puškomitraljezom radnja se izvodi u tri razdjela: **prvi i drugi razdio** – kao pri zauzimanju ″o desno rame″, i **treći razdio** – puškomitraljez se desnom rukom zabaci preko glave na leđa, tako da remnik bude preko lijevog ramena i grudi. Ruke se priljubljuju uz tijelo.

Sl. 8. Stav ″na leđa″ s puškom M16 A1

33. Prelaz iz stava ″na leđa″ u stav ″k nozi″ izvršava se na komandu:
″K no-ZI!″
Puškom se radnja izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – desnom rukom se obuhvata potkov kundaka sa četiri prsta odozdo, a kundak palcem sprijeda, jednovremeno se lijevom rukom obuhvati remnik ispod brade palcem do tijela; **drugi razdio** – desnom rukom se puška podigne naviše, a lijevom se prebaci remnik preko glave, zatim se puška desnom rukom uhvati ispod pređice za remnik, a lijevom iznad zadnjeg nišana i donosi ispred desne sise, vertikalno uz tijelo, i **treći razdio** – puška se donosi u stav ″k nozi″. Lijeva ruka se priljubljuje uz tijelo.

34. Prelaz iz stava ″o desno rame″ u stav ″na leđa″ izvršava se na komandu:
″Na le-ĐA!″

Sl. 9 . Stav sa puškom PAP M 59/66 na leđa

Puškom se radnja izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – lijevom rukom obuhvatiti remnik, palcem do tijela, jednovremeno desnom rukom se obuhvati potkov kundaka sa četiri prsta odozdo, a kundak palcem sprijeda, i **drugi razdio** – držeći lijevom rukom remnik, a desnom

kundak, podići pušku naviše, prebaciti remnik preko glave staviti ga na lijevo rame, a zatim ruke priljubiti uz tijelo.

35. Prelaz iz stava ″na leđa″ u stav ″o desno rame″ izvršava se na komandu:

″O desno ra-ME! ″

Puškom se radnja izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – lijevom rukom obuhvata se remnik ispod brade, palcem do tijela, jednovremeno desnom rukom se obuhvati potkov kundaka sa četiri prsta odozdo, a kundak palcem sprijeda, i **drugi razdio** – desnom rukom podiže se puška naviše, lijevom rukom prebacuje remnik preko glave, zatim desnom obuhvata remnik i donosi puška u stav ″o desno rame″.

36. Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″na grudi″ izvršava se na komandu:

″Na gru-DI!″

Sl.10 Stav sa puškom M16 A1 na grudi

Puškom se radnja izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – kao ″o desno rame″; **drugi razdio** – desnom rukom se hvata za remnik i podiže puška naviše tako da stoji koso ispred tijela, i **treći**

razdio – zabacuje se remnik preko glave i provlači desna ruka između puške i remnika. Lijeva ruka se priljubljuje uz tijelo, a desnom se puška hvata za vrat kundaka.

37. Prelaz iz stava ″na grudi″ u stav ″k nozi″ izvršava se na komandu:

″K no-ZI!″

Puškom se rednja izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – lijevom rukom puška se hvata iznad zadnjeg nišana, a desnom za potkov kundaka i podiže naviše, zatim provlači desna ruka između remnika i puške, skida remnik preko glave, i puška donosi kao u prvom razdjelu pri uzimanju puške ″o desno rame″, i **drugi razdio** – puška se donosi u stav ″k nozi″. Lijeva ruka se priljubljuje uz tijelo.

38. Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″na nožice″ izvršava se na komandu.

″Na noži-CE!″

Puškomitraljezom i ručnim raketnim bacačem, radnja se izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – puškomitraljez (ručni raketni bacač) se okrene ulijevo i nagne pred sredinu tijela, a lijevom rukom se rastavljaju nožice, a zatim se desnom rukom hvata za cijev i objema rukama se hvataju nožice (kod ručnog raketnog bacača) (sl. 11a), **drugi razdio** – iskorakom lijeve noge naprijed postavlja se puškomitraljez (ručni raketni bacač) na nožice (sl. 11b), i **treći razdio** – lijeva noga se vraća kod desne i zauzima stav „mirno“.

Sl. 11a

Sl. 11b

Sl. 11 Prelaz iz stava ″k nozi″ u stav ″na nožice″ puškomitraljezom M60

39. Prelaz iz stava ″na nožice″ u stav ″knozi″ izvršava se na komandu:

″K no-ZI″

Puškomitraljezom i ručnim raketnim bacačem radnja se izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – iskorači se lijevom nogom korak naprijed i jednovremeno desnom rukom uhvati za cijev iza nožica; **drugi razdio** – hitro se ispravlja i prinosi se lijeva noga do desne, lijevom rukom sklapaju se nožice, i **treći razdio** - zauzima se stav ″k nozi″

40. Prelaz iz stava „k nozi“ u stav „na rame“, izvršava se na komandu:

„Na ra-ME!“
Puškomitraljezom M60 i ručnim raketnim bacačem radnja se izvodi u dva razdjela: **prvi razdio –** desnom rukom se puškomitraljez (ručni raketni bacač) donese ispred lijeve strane grudi sa rukohvatom okrenutim ulijevo, istovremeno hvata lijevom rukom za kundak odozdo (ručni raketni bacač za zadnji dio cijevi odozdo), i **drugi razdio** – lijevom rukom se puškomitraljez (ručni raketni bacač) podiže naviše i objema rukama stavlja na lijevo rame, tako da dijelom između nožica i branika (ručni raketni bacač dijelom između oslonca za rame i mehanizma za okidanje) nalegne na rame, (sl 12).

Sl. 12. Prelaz iz stava „k nozi“ u stav „na rame“ puškomitraljezom M60 i ručnim raketnim bacačem

41. Prelaz iz stava „k nozi“ u stav „o rame“, izvršava se na komandu:

„O ra –ME!“

Puškomitraljezom M60 i ručnim raketnim bacačem radnja se izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – puškomitraljez (ručni raketni bacač) se desnom rukom naginje ispred tijela, prihvatajući ga lijevom rukom za cijev, desnom rukom se hvata remnik sa spoljne strane (odozdo) 25 do 30 cm od pređice i **drugi razdio** – pomažući se lijevom rukom puškomitraljez (ručni raketni bacač) se podiže i remnik se zabacuje na desno rame, zatim desnom rukom hvata za cijev. Podlakticom desne ruke puškomitraljez (ručni raketni bacač) se priljubljuje uz tijelo. Lijeva ruka se priljubljuje uz tijelo (sl.13a i sl. 13.b).

Sl. 13a. Prelaz iz stava „k nozi“ u stav „o rame“, puškomitraljezom M60

Sl. 13b. Prelaz iz stava „k nozi“ u stav „o rame“, ručnim raketnim bacačem

42. Prelaz iz stava „o rame“ u stav „k nozi“ izvršava se na komandu:

„K no-ZI!“

Puškomitraljezom M60 i ručnim raketnim bacačem radnja se izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – puškomitraljez (ručni raketni bacač) se lijevom rukom hvata za cijev, a jednovremeno se desnom rukom hvata za remnik odozdo do desnog ramena, i **drugi razdio** - puškomitraljez (ručni raketni bacač) se malo podigne, skine remnik s desnog ramena i pomažući se lijevom rukom, donosi u stav „k nozi“.

43. Nož na pušku namješta se na komandu:

"Nož na – ISPRAVI!"

Na pušku M59/66 nož se namješta u dva razdjela: **prvi razdio** – puška se nagne pred sredinu tijela, lijevom rukom potiskivanjem utvrđivača naniže nož se otkopča, a zatim ispravi i potiskivanjem utvrđivača naviše učvršćuje na cijev (sl. 14a), i **drugi razdio** – puška se vraća u stav ″k nozi″, a lijeva ruka priljubi uz tijelo (sl. 14b).

Sl. 14a

Sl. 14b

Sl. 14 Nož na PAP M59/66

44. Spuštanje noža izvršava se na komandu:

″Nož – SPUSTI!″

Kod puške M59/66 radnja se izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – puška se nagne pred sredinu tijela, lijevom rukom povlači se utvrđivač naviše i sklapa nož i **drugi razdio** – puška se vraća u stav ″k nozi″, a lijeva ruka priljubljuje uz tijelo.

45. Počasni pozdrav.

Počasni pozdrav se izvodi zavisno od strane na koju se pozdravlja i izvršava se na komandu:
″Počasni pozdrav na lije-VO! ″
″Počasni pozdrav na de-SNO! ″

″Počasni po-ZDRAV!″

Radnja se izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – desnom rukom puška se hitro podigne, donese ispred sredine tijela u vertikalan položaj, branik mušice je u visini brade; nišan prema tijelu; jednovremeno se sa četiri prsta lijeve ruke uhvati ispred usadnika, a palcem do tijela; laktovi su priljubljeni uz tijelo, i **drugi razdio** – desna ruka se hitro prenese na vrat kundaka i njome drži puška, tako da palac bude sa unutrašnje strane, a ostali prsti, sastavljeni i ispruženi ukoso, po spoljnoj strani vrata kundaka. Jednovremeno se glava okrene u komandovanom pravcu i pogledom prati starješina (sl. 15).

Sl. 15a Počasni pozdrav sa puškom PAP M59/66 Sl.15b Počasni pozdrav sa puškom M16 A1
Sl. 15. Počasni pozdrav sa oružjem

46. Poslije počasnog pozdrava se komanduje:

″Mir-NO!″

Na ovu komandu glava se okreće pravo, a puška se vraća u stav prije počasnog pozdrava.

Radnja izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – desnom rukom se hitro hvata ispred pređice za remnik, i **drugi razdio** – puška se donosi ″k nozi″. Lijeva ruka se priljubi uz tijelo.

47. Pregled oružja vrši se na komandu:

″Oružje za – PREGLED!″

Vojno lice kome se uputi starješina sauzima stav ″mirno ″, a potom stav za pregled oružja.

Puškom se radnja izvodi: desnom rukom puška se hitro iznese pred desnu sisu vertikalno, drži ispod pređice, branik okrenut tijelu, jednovremeno lijevom rukom hvata se vrat kundaka palcem između tijela i puške a ostali prsti opruženi duž kundaka (sl.16).

Sl. 16. Stav za pregled oružja – s puškom

Puškomitraljezom M60 radnja se izvodi: puškomitraljez se postavlja u stav ″na nožice″, a zatim se dalji rad odvija prema naređenju starješine.

Ručnim raketnim bacačem radnja se izvodi: ručni raketni bacač se postavlja u stav ″na nožice″, zatim se dalji rad odvija prema naređenju starješine.
Posle pregleda, oružje se vraća u osnovni stav.

POGLAVLJE III. KRETANJE

48. Pojedinac i jedinica se mogu kretati: **korakom, trčećim korakom i trkom.**

Kretanje počinje lijevom nogom.
Brzina kretanja: korakom od 114 do 116 koraka u minuti; trčećim korakom od 160 do 170, a trkom nije određen broj koraka već se određeni prostor savlađuje u najkraćem vremenu.
Dužina koraka: korakom oko 75 cm; trčećim korakom oko 85 cm; a trkom nije određen.

Sl. 17. Strojevi korak

49. Korak može biti: strojevi, marševski i voljni.
Strojevi korak se primjenjuje: pri polasku jedinice sa mjesta; na vojnim paradama; kad jedinica pozdravlja u kretanju; kad jedinica danju izlazi iz kasarne, odnosno vraća se u kasarnu – pri prolazu kroz kapiju, pri predaji raporta ispred stroja (poretka) jedinice i kod svih strojevih radnji.
Marševski korak se primjenjuje u svim ostalim prilikama sem pri kretanju preko mosta, brvna, podvodnog, zaleđenog, strmog zemljišta i slično, kad se primjenjuje voljni korak.

49. Da pojedinac ili jedinica krene strojevim korakom komanduje se:

"Vojnik Kapetanović na-PRIJED!", odnosno
"Odjeljenje (vod, četa...) na-PRIJED!"

Na ovu komandu lijevom nogom se hitro iskorači naprijed tako da ona bude prirodno savijena u koljenu, stopalo sa prstima blago upravljenim prema zemlji podigne 25 do 30 cm od zemlje (sl.17), a zatim postepeno ispruža noga u koljenu i ne skraćuje korak gipko ali čvrsto stane na zemlju. U tom momentu noga se potpuno ispravi (zategne) u koljenu, a težina tijela prenese

na lijevu nogu. Desna noga je takođe opružena (sl.14). Pošto se težina tijela prenese na lijevu nogu, desnom nogom se produži kretanje na isti način kao i lijevom s tim što se počinje postepeno savijati u koljenu u momentu prenošenja pored lijeve noge (sl. 14). Položaj gornjeg dijela tijela je kao u stavu ″mirno″. Korak mora da bude gibak i čvrst, propisane dužine i brzine. Rukama se prirodno maše, u visini opasača.

51. Da jedinica krene marševskim korakom (voljnim) korakom komanduje se:

″Odjeljenje (vod, četa...) marševskim (voljnim) korakom na-PRIJED!

Pri kretanju voljnim korakom jedinica ne ide ″u korak″.

52. Pri nekim prestrojavanjima jedinica, vojna lica mogu da se kreću i ″kraćim korakom″ (dužine 20 cm), najčešće radi pristizanja čelnog vojnika ili jedinice.
Da bi se iz koraka normalne dužine prešlo u ″kraći korak″ komanduje se:

″Kraćim – KORAKOM!″

Da se iz ″ kraćeg koraka″ pređe u korak normalne dužine komanduje se:

″Punim – KORAKOM!″

53. Iz strojevog koraka u marševski korak i iz marševskog u voljni i obrnuto prelazi se na komandu:

″Marševskim – KORAKOM! ″
″Voljnim – KORAKOM!″
″Strojevim – KORAKOM! ″

Na izvršni dio komande, koji je pod lijevom nogom, desnom se iskorači još jedan korak i lijevom pređe u komandovani korak.

54. Kretanje trčećim korakom s mjesta otpočinje po komandi:
″Trčećim korakom na-PRIJED! ″
Pri trčećem koraku ruke se savijaju u laktovima za oko 90° i njima se slobodno maše pored tijela. Jedinica ide u ″korak″.

55. Radi prelaska iz koraka u trčeći korak komanduje se:
″Trčećim – KORAKOM! ″
Na izvršni dio komande koji je pod lijevom nogom, iskorači desnom još jedan korak i lijevom produži kretanje trčećim korakom.

56. Radi prelaska iz trčećeg koraka u korak, komanduje se:
″Ko-ra-KOM! ″
Na izvršni dio komande koji je pod lijevom nogom, iskorači još jedan korak desnom nogom i lijevom produžava kretanje korakom.

57. Kretanje trkom s mjesta otpočinje na komandu:
″Trkom na-PRIJED! ″
Radi prelaska iz koraka ili trčećeg koraka u trk, komanduje se:

″TRKOM″
Radi prelaska iz trka u trčaći korak, komanduje se:
″Trčećim – KORAKOM!″
Na ovu komandu vojno lice pretrči 3-4 koraka i prelazi u trčeći korak.

58. Radi zaustavljanja komanduje se:
″Vojnik Kapetanović – STOJ! ″
″Odjeljenje (vod, četa...) – STOJ! ″
Na ovu komandu iskorači se još jedan korak, prinosi čvrsto noga i zauzima stav ″mirno″.
Pri kretanju trčećim korakom, iskorači se još dva koraka, noga do noge prinosi se u taktu koraka, zaustavlja se i zauzima stav ″mirno″.
Pri kretanju trkom iskorači se još tri do četiri koraka, prinosi noga do noge i zauzima stav ″mirno″.

59. Za kretanje korakom i trčećim korakom sa puškom u stavu ″k nozi″, na pripremni dio komande puška se podiže tako da šaka bude na desnom kuku.

Za kretanje trkom puška se desnom rukom uzima za ojačani dio sa ustima cjevi u visini pojasa.

Kretanje sa puškomitraljezom i ručnim raketnim bacačem na kraćim odstojanjima vrši se kao i sa puškom, a za kretanje na dužim odstojanjima nošenje reguliše starješina.

Kad je oružje u stavu ″o desno rame″, ″na grudi″, ″na leđa″, ″na rame″, ″o rame″, pri kretanju se zadržava u stavu u kome je bilo.

POGLAVLJE IV. OKRETANJE

60. Okretanje na mjestu i u kretanju je: ″nadesno″, ″nalijevo″ i ″nalijevo krug″.
Okretanje ″nadesno″ i ″nalijevo″ iznosi 1/4 , a ″nalijevo krug″ 1/2 kruga.

61. Okretanje na mjestu izvršava se na komandu:
″Nade-SNO! ″
″Nalije-VO!″
″Nalijevo-KRUG! ″

Okretanje ″nadesno″ se izvodi u dva razdjela: **prvi razdio** – okreće se na peti desne i prstima lijeve noge, zadržavajući pravilan položaj tijela i ruku. Pri okretanju noge se ne savijaju u koljenima, a težina tijela prenosi se na desnu nogu i **drugi razdio** – lijeva noga se hitro prinosi do desne. Okretanje ″nalijevo″ i ″nalijevo krug″ izvodi se na peti lijeve noge i prstima desne noge. Postupak je isti kao i kod okretanja ″nadesno″ stim što se težina tijela prenosi na lijevu nogu.

62. Okretanje u kretanju izvršava se na komandu:

″Na-de-SNO!″
″Na-lije-VO!″

″Na lije-vo-KRUG! ″

Okretanje ″nadesno″ izvodi se u dva razdjela: **prvi razdio** – na izvršni dio komande-, koji je pod desnom nogom, iskorači se još jedan polukorak lijevom nogom, i **drugi razdio** – okrene se hitro na prstima obe noge i jednovremeno (sa okretom) desnom nogom produži kretanje u komandovanom pravcu.
Okretanje ″nalijevo″ izvodi se u dva razdjela: **prvi razdio** – na izvršni dio komande, koji je pod lijevom nogom, iskorači se još jedan polukorak desnom nogom, i **drugi razdio** – okrene se na prstima obe noge i jednovremeno (sa okretom) lijevom nogom produži kretanje u komandovanom pravcu.
Okretanje ″nalijevo krug″ se izvodi u tri razdjela: **prvi razdio** – na izvršni dio komande, koji je pod lijevom nogom, iskorači se polukorak desnom nogom, osloncem na prednji dio stopala; **drugi razdio** – okrene se hitro na prstima obje noge, i poslije okreta prenosi težina tijela na lijevu nogu, i **treći razdio** – iskorači se desnom nogom i produži kretanje. Pri okretanju ruke su priljubljene uz tijelo
Okretanje pri kretanju trčećim korakom izvršava se po istim komandama i na isti način kao i pri kretanju korakom. Poslije okretanja produžava se trčećim korakom.

DIO TREĆI - POZDRAVLJANJE, PRILAŽENJE STARJEŠINI I SKIDANJE KAPE

POGLAVLJE I. POZDRAVLJANJE

63. Vojna lica pozdravljaju rukom ili samo okretom glave.

Kad pozdravlja rukom, vojno lice hitro podigne desnu ruku pored tijela i srednji prst naslanja na sljepoočnicu ako sa beretkom ili bez kape sl. 18a, pri pozdravljanju sa kapom, sl. 18b, šapkom, odnosno šljemom, srednji prst je na ivici suncobrana, odnosno obodu šljema, a ostali prsti su opruženi i sastavljeni; šaka sa dlanom okrenuta je obrazu, lakat prirodno savijen u visini desne sise. Lijevu ruku sa sastavljenim i opruženim prstima priljubljuje uz tijelo (sl. 18).
Poslije pozdrava ruka se spusti pored tijela.

Sl 18a Pozdrav bez kape

Sl. 18b Pozdrav sa kapom

Sl. 18 Pozdravljanje rukom

64. Kad vojno lice stoji na mjestu i treba da pozdravi starijeg koji prolazi, kad stariji dođe na tri do četiri koraka, okrene se prema njemu i u stavu "mirno" pozdravlja, prateći ga pogledom i okretanjem glave, a ruku ne pomjera sa sljepočnice (ivice suncobrana – šljema). Kad stariji prođe jedan do dva koraka, mlađi okreće glavu pravo i hitro spusti ruku.
Ako su vojnom licu ruke zauzete, postupa u svemu kako je iznijeto u prethodnom stavu, s tim što pozdravlja starijeg samo okretanjem glave i pogledom, a podoficiri i oficiri malim naklonom glave.

65. Kad vojno lice prolazi pored starijeg, 4 do 6 koraka prije susreta, okreće glavu u pravcu starješine, gleda ga pravo u oči i jednovremeno sa okretom glave hitro diže desnu ruku i pozdravlja (sl. 19). Kad prođe pored starijeg 1 do 2 koraka, okreće glavu pravo, hitro spušta ruku i produžava kretanje.

Ako su vojnom licu ruke zauzete, postupa prema prethodnom stavu, s tim što priljubi ruke uz tijelo i pozdravlja starijeg samo okretanjem glave i pogledom, a podoficiri i oficiri i malim naklonom glave.
Vojno lice koje sustigne starijeg pozdravlja ga kad bude u njegovoj visini, a pošto ga prođe za jedan korak okreće glavu pravo, hitro spušta ruku i produžava kretanje.

Sl. 19 Pozdrav u kretanju

66. Vojno lice koje se nalazi u automobilu, pozdravlja rukom sjedeći. Kad upravlja vozilom, ne pozdravlja.

67. Vojno lice koje ima oružje u stavu "o desno rame", "k nozi", "na grudi", "na rame" ili "o rame" pozdravlja samo okretom glave i pogledom. Lijeva ruka je priljubljena uz tijelo. Ako se pozdravlja sa mjesta, prethodno se zauzima stav mirno.
Kad je oružje u stavu "na leđa", pozdravlja se kao i bez oružja.

68. Način pozdravljanja "počasnim pozdravom" regulisan je odredbama t. 45.

POGLAVLJE II. PRILAŽENJE STARJEŠINI

69. Vojno lice prilazi starješini marševskim korakom, sem kad predaje raport ispred stroja (poretka) jedinice. Na odstojanju od pet do šest koraka od starijeg zauzima čvršće držanje gledajući ga pravo u oči, prilazi mu na dva do tri koraka, zaustavlja se, zauzima stav "mirno", pozdravlja i obraća mu se na primjer:

-ako je neposredno pozvan: "Izvolite gospodine kapetane"; ako ga starješina ne poznaje: "Izvolite gospodine kapetane, (dodajući čin. ime i prezime)";
-ako je posredno pozvan: "Gospodine kapetane javljam se po vašem naređenju"; ako ga starješina ne poznaje: "Gospodine kapetane, (dodajući čin. ime i prezime), javljam se po vašem naređenju";
-ako prilazi, a starješina ga nije pozvao: "Gospodine kapetane, (dodajući kratak razlog obraćanja),"; a ako ga starješina ne poznaje: "Gospodine kapetane, dodajući čin, ime i prezime i kratak razlog obraćanja.
Poslije obraćanja starijem, mlađi zauzima stav "na mjestu voljno" i dalji razgovor obavlja u tom stavu.
Kad obavi razgovor, mlađi traži odobrenje za odlazak, na primjer: "Gospodine kapetane, dozvolite mi da odem", pošto stariji odobri, pozdravlja i odlazi.

70. Vojno lice sa oružjem prilazi starješini sa oružjem "o desno rame".

POGLAVLJE III. SKIDANJE KAPE

71. Vojno lice skida kapu na komandu:

"Kapu (šapku, beretku) – SKINI!"

Na ovu komandu vojno lice lijevom rukom hvata kapu i šapku za ivicu suncobrana po sredini (palac sa donje a ostali prsti sa gornje strane suncobrana), skine se sa glave i donese uz lijevu butinu, tako da otvor kape (šapke i beretke) bude okrenut butini, a prednji dio sa oznakom, upravljen naviše.

72. Vojno lice stavlja kapu (šapku i beretku) na glavu na komandu:

"Kapu (šapku i beretku) – STAVI!"

Na ovu komandu vojno lice kapu (šapku i beretku) stavlja na glavu lijevom rukom, namješta je obema rukama.

73. Vojno lice, kada je sa oružjem u stavu "k nozi", prije nego što stavi kapu (šapku i beretku) na glavu, remnik oružja prebacuje preko desne ruke, tako da oružje bude između desne ruke i tijela.

DIO ČETVRTI - STROJEVI I RADNJE ODJELJENJA I POSADE TENKA

POGLAVLJE I. STRELJAČKO ODJELJENJE I ODJELJENJE RUČNIH RAKETNIH BACAČA

ODJELJAK A. Postrojavanje, kretanje, okretanje i radnje sa oružjem

74. **Zborni strojevi** odjeljenja su: dvovrsni stroj, jednovrsni stroj, kolona po jedan i kolona po dva.
75. Da se odjeljenje postroji u dvovrsni stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje u dvije vrste – ZBOR!"

Na ovu komandu vojnici se brzo postrojavaju tako da nišandžija puškomitraljeza stane pet koraka ispred komandira odjeljenja okrenut licem k njemu. Vođe timova staju desno i lijevo od nišandžije puškomitraljeza. Do ljevokrilnog vođe tima postrojava se prvi strijelac iz njegovog tima. U drugu vrstu vojnici se postrojavaju po slijedećem: iza nišandžije puškomitraljeza postrojava se strijelac-donosilac; iza vođe prvog tima postrojava se strijelac iz njegovog tima i iza strijelca drugog tima postrojava se drugi strijelac (sl.20).

Kod protivoklopnog odjeljenja postupak je isti, samo što nišandžija drugog oruđa stane pet koraka ispred komandira odjeljenja, desno od njega staje prvi a lijevo treći i četvrti nišandžija. Nihovi strijelci-poslužioci su im u potiljku.

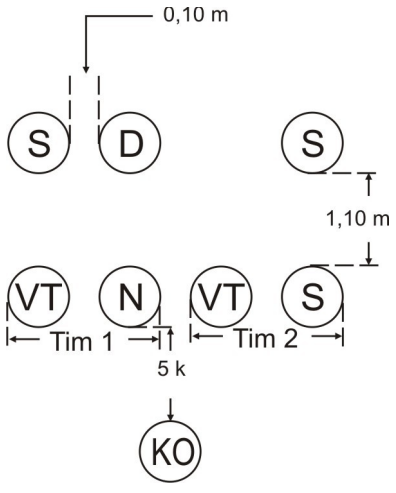

Sl. 20. Streljačko odjeljenje postrojeno u dvovrsni stroj

Raspored vojnika u odjeljenju je stalan.

76. Da se odjeljenje postroji u jednovrsni stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje u vrstu – ZBOR!"

Na ovu komandu odjeljenje se postrojava kao u prethodnoj tački, s tim što vojnici iz druge vrste staju lijevo od vojnika prve vrste tako da strijelac-donosilac se nalazi ispred komandira odjeljenja (sl. 21).

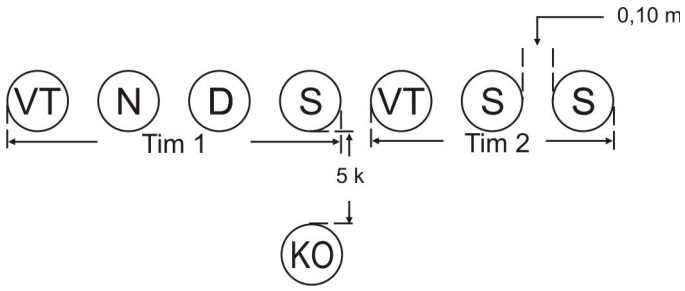

Sl. 21. Streljačko odjeljenje postrojeno u jednovrsni stroj

77. Odjeljenje (tim) od pet vojnika uvijek se postrojava u jednovrsni stroj. Da se odjeljenje (tim) postroji u jednovrsni stroj, komandir odjeljenja (tima) komanduje:

"Odjeljenje (tim) u vrstu – ZBOR!"

Na ovu komandu vojnici se postrojavaju lijevo od komandira.
Pri kretanju odjeljenja (tima) u koloni po jedan, komandir odjeljenja (tima) je na čelu.

78. Da se odjeljenje (tim) postroji u kolonu po jedan, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje (tim), u kolonu po jedan – ZBOR!"

Na ovu komandu odjeljenje (tim) se postrojava pozadi komandira odjeljenja na 1,10 m (sl. 22a). Poslije izdate komande, komandir odjeljenja se okreće nalijevo krug i prati postrojavanje.

79. Da se odjeljenje postroji u kolonu po dva, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje, u kolonu po dva– ZBOR!"

Na ovu komandu odjeljenje se postrojava pozadi komandira odjeljenja na 1,10 m (sl. 22b). Poslije izdate komande, komandir odjeljenja se okreće nalijevo krug i prati postrojavanje.
Kod protivoklopnih odjeljenja nišandžije su u lijevoj koloni, a njihovi pomoćnici u desnoj.
Pri okretanju odjeljenja u koloni po jedan (dva) komandir odjeljenja se kreće sa lijeve strane tri koraka od sredine kolone ili na čelu kolone, na odstojanju 1,10 m.

80. Da se odjeljenje brže postroji, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje, u dvije vrste (u vrstu), trčećim korakom (trkom)– ZBOR!" ili

"Odjeljenje, u kolonu po jedan (dva), trčećim korakom (trkom)– ZBOR!"

Na ovu komandu odjeljenje se postrojava trčećim korakom, odnosno trkom.

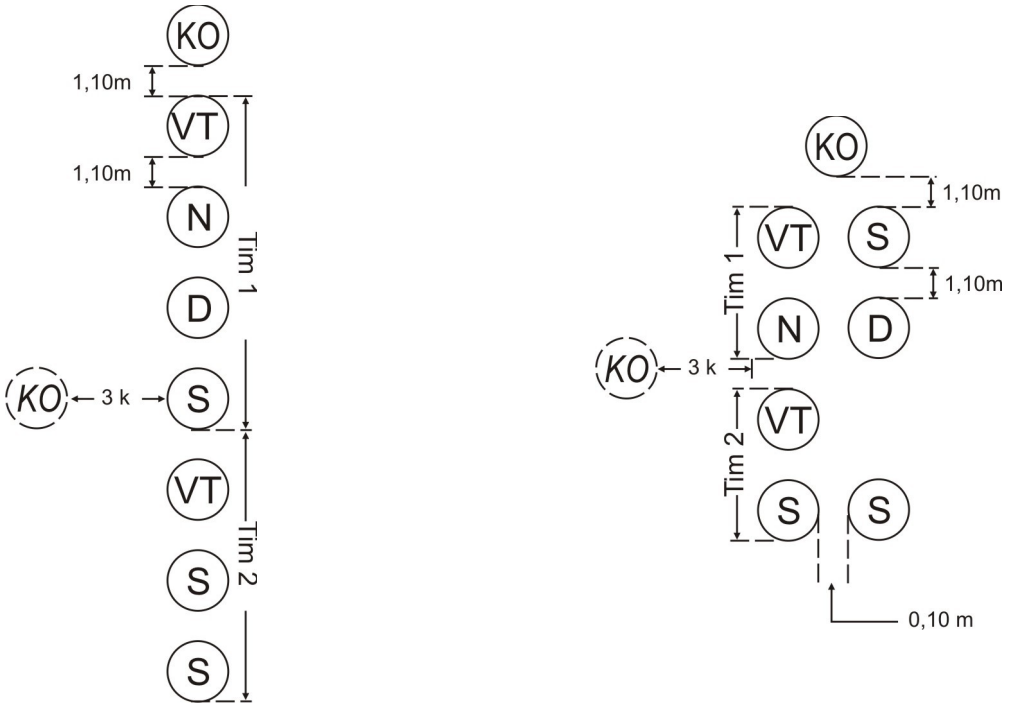

Sl. 22a Sl. 22b

Sl. 22. Streljačko odjeljenje postrojeno u kolonu po jedan i kolonu po dva

81. Da se odjeljenje poravna po frontu, komandir odjeljenja komanduje:

"Nadesno (nalijevo) ravnaj – SE!"

Na ovu komandu vojnici, sem krilnog (krilnih) na označenoj strani, okreću brzo i jednovremeno glavu i pogled u komandovanu stranu, zauzimaju propisano odstojanje i rastojanje (vojnici druge vrste staju u potiljak vojnicima prve vrste) i ravnaju se tako da im ramena budu u jednoj liniji.
Komandir odjeljenja, ako je potrebno, odlazi tri koraka u produženju krila, okreće se "nalijevokrug" i provjerava ravnanje prve, a zatim druge vrste. Za popravku ravnanja daje znak rukom na koju stranu je ravnanje. Horizontalno ispružena ruka označava sredinu stroja, malo više podignuta označava suprotni krilo, a malo više spuštena označava bliže krilo. Ako je sa puškom, pušku drži u lijevoj ruci u vertikalnom položaju za širinu šake od tijela.

Poslije završenog ravnanja, komandir odjeljenja, ako je bio na krilu, staje pred sredinu stroja i komanduje:

"Mir - NO!"

Na ovu komandu vojnici brzo i jednovremeno okreću glavu pravo.

82. Da se odjeljenje poravna po dubini, komandir odjeljenja komanduje:

"U - POTILJAK!"

Na ovu komandu vojnici prve vrste, poravnavaju se po frontu i zauzimaju rastojanje, a ostali odmah staju u potiljak, uzimaju propisno odstojanje i rastojanje. Komandir odjeljenja, ako je potrebno, odlazi pet koraka ispred čelnih, okreće se "nalijevo krug" popravlja ravnanje rukom ili glasom dok ne vidi u jednom redu samo vojnika po kome vrši ravnanje.

83. Iz stroja se izlazi: iz prve vrste najkraćim putem, a iz druge vojnik izlazi iza stroja, obilazi lijevo ili desno krilo, u zavisnosti koje mu je bliže. Pri povratku u stroj vojnik prve vrste poravna pete sa ostalima, okreće se "nalijevo krug" i zauzima stav kao i ostali vojnici u stroju, a vojnik druge vrste vraća se na svoje mjesto obilazeći bliže krilo.

84. Odjeljenje okretanje i radnje sa oružjem izvodi na način i po komandama za pojedinca, s tim što vojnici radnje izvršavaju jednovremeno.
Pri uzimanju oružja "o desno rame" i "k nozi" vojnici naoružani puškomitraljezom i ručnim raketnim bacačem, radnje izvode jednovremeno sa vojnicima naoružanim puškama. Ako se želi da puškomitraljez M60, (ručni raketni bacač) uzmu u stav "na rame" ili "o rame", prethodno komandir odjeljenja komanduje:

"Puškomitraljez (ručni raketni bacač) na – RAME!" ili

"Puškomitraljez (ručni raketni bacač) o – RAME!"

85. Da odjeljenje krene naprijed korakom, trčećim korakom ili trkom, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje na-PRIJED!" ili " Odjeljenje, pravac... na-PRIJED!"

"Odjeljenje, trčećim korakom (trkom) na-PRIJED!"

Na ovu komandu odjeljenje jednovremeno kreće na način regulisan za pojedinca.
Protivoklopnom odjeljenju komandir odjeljenja prethodno komanduje:

"O desno ra - ME!"

86. Da se odjeljenje zaustavi, komandir odjeljenja- komanduje:

"Odjeljenje - STOJ!"

Na ovu komandu odjeljenje se zaustavlja.

87. Da odjeljenje odloži oružje, komandir odjeljenja komanduje:

"Oružje – ODLOŽI!"

Na ovu komandu svi vojnici jednovremeno iskorače lijevom nogom korak naprijed, saginju se i ostavljaju oružje na zemlju, okrenute ručice zatvarača ka tlu, potkov kundaka je poravnat sa prstima desne noge, a puškomitraljeze (ručne raketne bacače) na nožice. Poslije ovih radnji lijevu nogu primiču do desne.
Ako se skidaju opasači, komandir odjeljenja komanduje:

"Opasače – SKINI!"

Na ovu komandu vojnici skidaju opasače i slažu ispred stopala lijeve noge.

88. Da odjeljenje uzme odloženo oružje, komandir odjeljenja komanduje:

"Kod oružja – ZBOR!"

Na ovu komandu odjeljenje se postrojava pored oružja tako da prsti desne noge budu kod potkova kundaka.
Ako su vojnici skidali opasače, prije komande "oružje uzmi", komandir odjeljenja komanduje:

"Opasače – UZMI!"
Na ovu komandu vojnici uzimaju opasače i podešavaju na sebi.

Komandir odjeljenja zatim komanduje:

"Oružje – UZMI!"

Na ovu komandu vojnici iskoračuju lijevom nogom korak naprijed, uzimaju oružje u desnu ruku i ispravljajući se prinose lijevu nogu do desne; nišandžije puškomitraljeza (ručnih raketnih bacača) sklapaju nožice.
Poslije ovoga, ako je odjeljenje u dvije vrste, komandir odjeljenja komanduje:

"Druga vrsta dva koraka na - PRIJED!"

ODJELJAK B. Pozdravljanje

89. Odjeljenje pozdravlja u mjestu i kretanju.

Radi pozdravljanja sa mjesta odjeljenje se uvijek postrojava u dvovrsni stroj, sem odjeljenja manjeg od pet vojnika. Ako je sa oružjem, oružje je o desno rame.
Da odjeljenje pozdravi starješinu, zavisno otkuda starješina dolazi, komandir odjeljenja komanduje:

"Pozdrav na de - SNO!"

"Pozdrav na lije - VO!"

"Po – ZDRAV !"

Komanda se izdaje kada starješina priđe na 15 do 20 koraka.

Na komandu za pozdravljanje vojnici hitro i jednovremeno okreću glave u komandovanu stranu, prateći starješinu okretom glave i pogledom.
Poslije predaje stroja, komandir odjeljenja iskorači jedan korak u stranu, tako da starješina bude do stroja, a on sa spoljne strane, i prati ga.

Starješina pozdravlja jedinicu:

"Gospodo vojnici – POZDRAV!"

Na ovaj pozdrav vojnici otpozdravljaju:

" POZDRAV!"

Poslije toga komandir odjeljenja komanduje:

"Mir – NO!"

90. Radi pozdravljanja u kretanju, kad se odjeljenje približi starješini 10 koraka, zavisno sa koje je strane starješina, komandir odjeljenja komanduje:

"Pozdrav na de - SNO!"

"Pozdrav na lije - VO!"

Na ovu komandu, ako se odjeljenje kretalo marševskim korakom, vojnici prelaze u strojevi korak i jednovremeno okreću glave i pogled starješini, sem čelnog koji je na označenoj strani. Komandir odjeljenja pozdravlja kao pojedinac i kreće se strojevim korakom.

Kad začelje prođe pored starješine dva do tri koraka, komandir odjeljenja komanduje:

"Mir – NO !"

Na ovu komandu vojnici okreću glavu pravo i produžavaju kretanje onim korakom kojim su se kretali prije pozdrava.
Ako je komandir odjeljenja pozdravljao rukom, prije komandovanja "mirno" spušta ruku.

91. Da odjeljenju da "voljno", komandir odjeljenja komanduje:

"VOLJNO ", a u kretanju **"Volj – NO!"**

Na ovu komandu vojnici postupaju prema t. 25, a komandir odjeljenja otpozdravlja.

ODJELJAK C. Prestrojavanje

(1) Prestrojavanje na mjestu

92. Da se odjeljenje prestroji iz dvovrsnog stroja u kolonu po dva i iz jednovrsnog stroja u kolonu po jedan, komandir odjeljenja komanduje:

"Na de - SNO!"

Na ovu komandu odjeljenje se okreće.
Zatim komandir odjeljenja komanduje:

"U - POTILJAK!"

Na ovu komandu vojnici zauzimaju propisano rastojanje i odstojanje.

93. Da se odjeljenje prestroji iz kolone po dva (kolone po jedan) u dvovrsni (jednovrsni) stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"Na lije - VO!"

Na ovu komandu vojnici se ravnaju i zauzimaju propisano rastojanje i odstojanje.

94. Da se odjeljenje prestroji iz dvovrsnog stroja u jednovrsni stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"U vrstu prestroj - SE!"

Na ovu komandu srednji vojnik ostaje na mjestu, a ostali vojnici prve vrste razmiču se brzo desno i lijevo na jedan korak rastojanja, vojnici druge vrste staju lijevo od vojnika kojima su bili u potiljak.

95. Da se odjeljenje prestroji iz jednovrsnog u dvovrsni stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"U dvije vrste prestroj - SE!"

Na ovu komandu vojnici druge vrste staju pozadi vojnika prve vrste, a zatim se brzo primiču ka srednjem vojniku (koji stoji na mjestu) na propisano rastojanje.

96. Da se vojnici u jednovrsnom stroju, odnosno u dvovrsnom stroju razmaknu, komandir odjeljenja komanduje:

"Od sredine razmakni - SE!" ili
"Ulijevo (udesno) razmakni - SE!" ili
"Od sredine (ulijevo, udesno) na... koraka razmakni - SE!"

Na ovu komandu vojnik od koga se vrši razmicanje ostaje na mjestu, ostali se brzo razmiču ulijevo i udesno od srednjeg vojnika, odnosno ulijevo (udesno) od desnokrilnog (lijevokrilnog).
Ako komandom nije označeno rastojanje, vojnici se razmiču na rastojanje od jednog koraka.

Poslije razmicanja, vojnici se poravnavaju prema srednjem (krilnom) vojniku, i zauzimaju stav "mirno".

97. Da se vojnici u jednovrsnom stroju, odnosno u dvovrsnom stroju primaknu, komandir odjeljenja komanduje:

"Ka sredini primakni - SE!" ili
"Udesno (ulijevo) primakni - SE!"

Na ovu komandu svi vojnici, izuzev onoga po kome se vrši primicanje, hitro se primiču.
Ako je razmicanje (primicanje) veće od jednog koraka, vojnici se okreću u stranu razmicanja (primicanja) i kreću trčećim korakom na određeno rastojanje, a ako je na jedan korak razmiču (primiču) se bočnim iskoračavanjem bez okretanja.

(2) Prestrojavanje u kretanju

98. Da se odjeljenje prestroji iz dvovrsnog (jednovrsnog) stroja u kolonu po dva (jedan), komandir odjeljenja komanduje:

"Na de - SNO!"

Na ovu komandu odjeljenje se okreće "nadesno", čelni produžava kretanje punim korakom, a ostali skraćenim dok ne dobiju propisano odstojanje. Desni red se primiče lijevom na 0,10 m.

99. Da se odjeljenje prestroji iz kolone po dva (jedan) u dvovrsni (jednovrsni) stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"Na lije - VO!"

Na ovu komandu odjeljenje se okreće "nalijevo". Poslije okretanja održač pravca ide pravo, a ostali vojnici se primiču na propisano rastojanje i poravnavaju bez posebne komande.

100. Da se odjeljenje prestroji iz kolone po dva u kolonu po jedan, komandir odjeljenja komanduje:

"U kolonu po jedan prestroj - SE!"

Na ovu komandu čelni vojnik lijevog reda produžava kretanje, a ostali skraćuju korak, vojnici desnog reda dolaze u potiljak vojnicima s kojima su bili poravnati, pa svaki, čim dobije prostor, produžava kretanje korakom.

101. Da se odjeljenje prestroji iz kolone po jedan u kolonu po dva, komandir odjeljenja komanduje:

"U kolonu po dva prestroj - SE!"

Na ovu komandu čelni vojnik skraćuje korak, vojnici desnog reda idu udesno i obrazuju kolonu po dva, a zatim komandir odjeljenja komanduje:

"Punim - KORAKOM!"

Na ovu komandu odjeljenje prelazi u korak.

ODJELJAK D. Zahođenje

102. Odjeljenje zahodi sa mjesta i u kretanju.
Da odjeljenje zahodi sa mjesta, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje desnim (lijevim) krilom na - PRIJED!", a u kretanju

"Desnim (lijevim) - KRILOM!"

Ako je odjeljenje u dvovrsnom (jednovrsnom) stroju, krilni vojnik označene strane kreće korakom i zahodi, a krilni vojnik suprotnog krila (oko koga se zahodi) kreće se kraćim korakom u luku poluprečnika od tri koraka. Ostali vojnici podešavaju svoje kretanje tako da budu poravnati sa krilom koje zahodi.
Kad je odjeljenje u koloni, čelni zahode po luku poluprečnika od jednog koraka.
Kad je izvršeno zahođenje koliko je potrebno, komandir zaustavlja odjeljenje ili komanduje:

"PRAVO!"

Na ovu komandu svi vojnici produžavaju kretanje pravo punim korakom.

POGLAVLJE II. MITRALJESKO ODJELJENJE

103. **Zborni strojevi odjeljenja** bez transportnih sredstava su: dvovrsni stroj, jednovrsni stroj, kolona po jedan i kolona po dva.

104. Da se odjeljenje postroji u dvovrsni stroj sa mitraljezima, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje u dvije vrste - ZBOR!"

Na ovu komandu vojnici se brzo postrojavaju, tako da nišandžija drugog mitraljeza stane pet koraka ispred komandira odjeljenja okrenut licem k njemu, njegov pomoćnik staje njemu u potiljak, a donosilac municije desno od pomoćnika. Prva posluga staje desno, a treća lijevo od druge posluge (sl. 23).

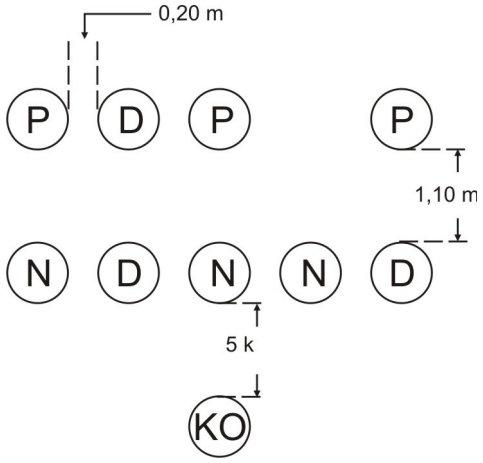

Sl. 23. Mitraljesko odjeljenje postrojeno u dvovrsni stroj

105. Da se odjeljenje postroji u jednovrsni stroj sa mitraljezima, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje u vrstu - ZBOR!"

Postupak odjeljenja je isti kao i pri postrojavanju u dvovrsni stroj, s tim što se posluge postrojavaju u vrstu (sl. 24).

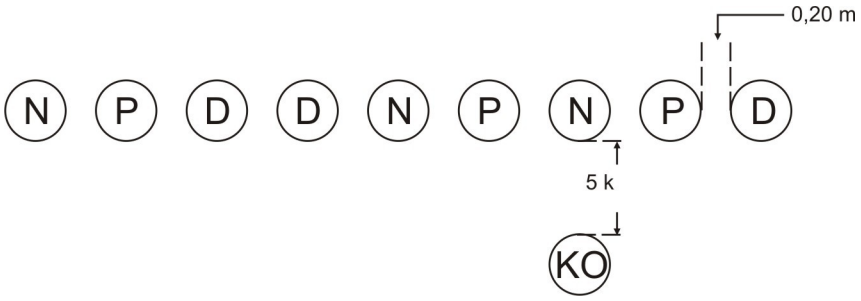

Sl. 24. Mitraljesko odjeljenje postrojeno u jednovrsni stroj

Kad je odjeljenje sa motornim vozilom, vojnici se postrojavaju tri koraka ispred vozila (sl. 25).

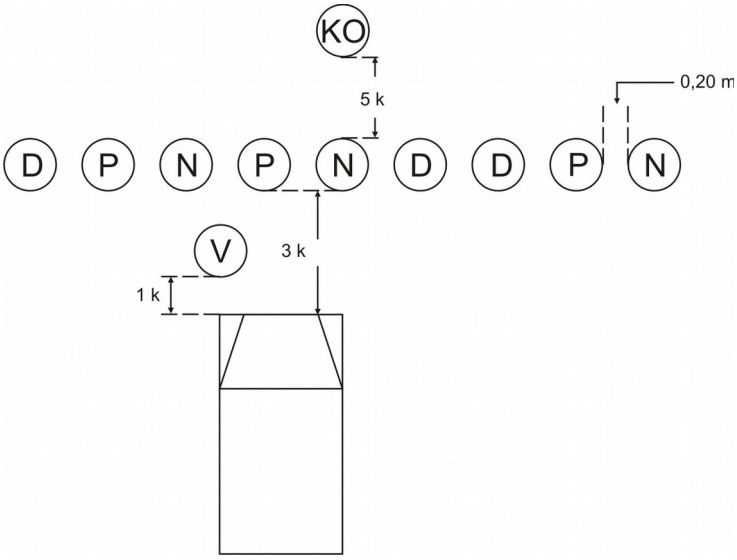

Sl. 25. Mitraljesko odjeljenje sa motornim vozilom postrojeno u jednovrsni stroj

106. Da se odjeljenje postroji u kolonu po jedan (po dva), komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje u kolonu po jedan (dva) - ZBOR!"

Na ovu komandu odjeljenje se postrojava pozadi komandira odjeljenja na 1,10 m (sl. 26).
Pri kretanju odjeljenje u koloni komandir odjeljenja se kreće sa lijeve strane na tri koraka od sredine kolone ili na čelu kolone, na odstojanju 1,10 m.

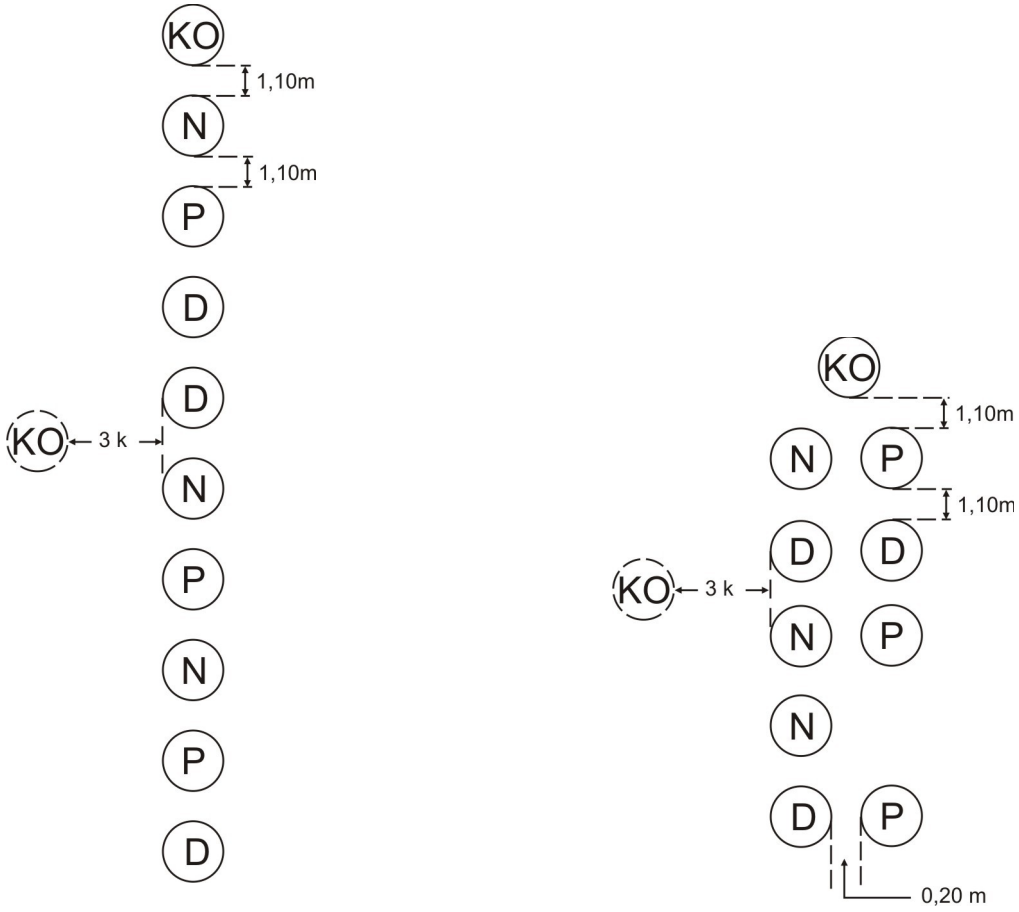

Sl. 26 a Sl. 26 b

Sl. 26. Mitraljesko odjeljenje postrojeno u kolonu po jedan i kolonu po dva

107. Da odjeljenje sastavi mitraljeze (u dvovrsnom ili jednovrsnom stroju), komandir odjeljenja komanduje:

"Mitraljeze - SASTAVI!"

Na ovu komandu vojnici sastavljaju mitraljeze u položaju za klečeći stav jedan korak ispred prve vrste, lijevo od nišandžija. Poslije sastavljanja mitraljeza odlažu rezervne alate i pribore, municijske kutije, rezervne cijevi sa lijeve strane mitraljeza i postrojavaju se pozadi mitraljeza na jedan korak (sl. 27).

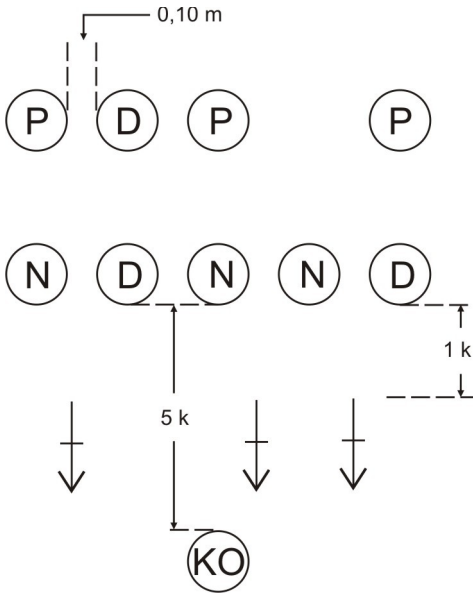

Sl. 27. Mitraljesko odjeljenje postrojeno u dvovrsni stroj sa sastavljenim mitraljezima

108. Da odjeljenje uzme sastavljene mitraljeze, komandir odjeljenja komanduje:

"Spremni za - POKRET!"

Na ovu komandu nišandžije skidaju mitraljeze sa postolja, s klapaju nožice, zatim svaki od vojnika uzimaju pripadajuće dijelove oruđa i staje na svoje mjesto u stroju.

109. Da odjeljenje odloži mitraljeze, komandir odjeljenja komanduje:

"Mitraljeze - ODLOŽI!"

Na ovu komandu nišandžije, pomoćnici nišandžija i donosioci ostavljaju pripadajuće dijelove mitraljeza u liniju i postrojavaju se pozadi mitraljeza na jedan korak.

110. Da odjeljenje uzme mitraljeze, komandir odjeljenja komanduje:

"Kod mitraljeza - ZBOR!"

Na ovu komandu odjeljenje se postrojava pozadi odloženih mitraljeza na jedan korak.

Zatim komandir odjeljenja komanduje:

"Mitraljeze - UZMI!"

Na ovu komandu nišandžije, pomoćnici nišandžija i donosioci municije iskorače korak naprijed i uzimaju pripadajuće dijelove mitraljeza i vraćaju se u stroj.

111. Pri postrojavanju odjeljenja u zborne strojeve pomoćnici nišandžija se postrojavaju sa puškama u stavu "na grudi", a donosioci municije u stavu "na leđa".

112. Ravnanja odjeljenja po frontu i dubini, kretanja, okretanja na mjestu i u kretanju, pozdravljanje na mjestu i u kretanju, zahođenje i odlaganje oružja izvodi se po komandama i na način kao za streljačko odjeljenje.

113. Da se odjeljenje ukrca u vozilo, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje pozadi vozila - ZBOR!"

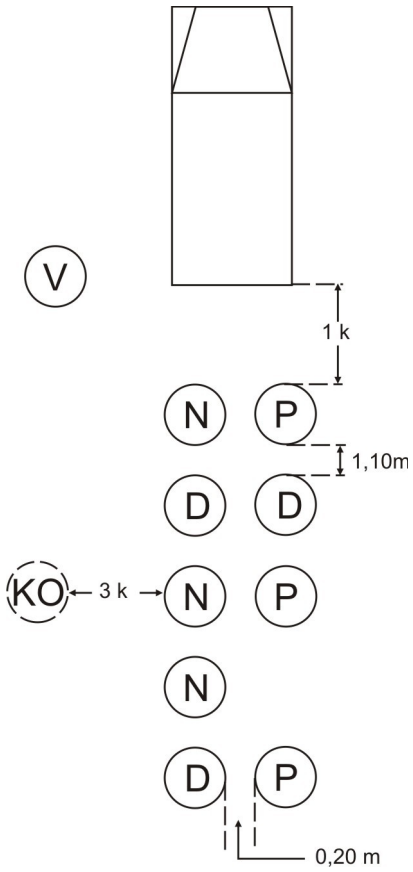

Sl. 28. Mitraljesko odjeljenje postrojeno pozadi vozila

Na ovu komandu poslužioci uzimaju oruđa (ako su sastavljena ili odložena) i postrojavaju se pozadi vozila (sl. 28).

Zatim komandir odjeljenja komanduje:

"Na svoja - MJESTA!"

Na ovu komandu vojnici utovaraju mitraljeze i zauzimaju svoja mjesta u vozilu.

114. Da odjeljenje izađe iz vozila, komandir odjeljenja komanduje:

" Sa vozila SIĐI!"

Na ovu komandu vojnici silaze sa vozila iznoseći pripadajuće dijelove opreme i naoružanja i postupaju prema naređenju komandira odjeljenja.

POGLAVLJE III. ODJELJENJE MINOBACAČA 60mm

115. **Zborni strojevi** odjeljenja bez transportnih sredstava su jednovrsni stroj i kolona po jedan.

116. Da se odjeljenje postroji u jednovrsni stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje u vrstu - ZBOR!"

Na ovu komandu punilac prvog oruđa staje pet koraka ispred komandira licem okrenut k njemu. Nišandžija prvog oruđa staje desno, a drugog lijevo od njega.Punilac drugog oruđa staje na lijevo krilo. (sl. 29).

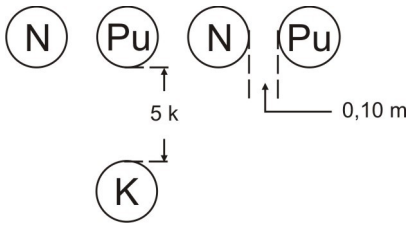

Sl. 29. Odjeljenje minobacača 60mm postrojeno u jednovrsni stroj

117. Da se odjeljenje postroji u kolonu po jedan, komandir odjeljenja komanduje:

"Odjeljenje u kolonu po jedan - ZBOR!"

Na ovu komandu vojnici jedan drugom staju u potiljak (sl. 30).

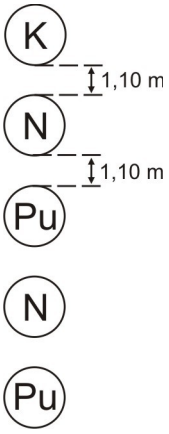

Sl. 30. Odjeljenje minobacača 60 mm postrojeno u kolonu po jedan

DIO PETI - STROJEVI I RADNJE VODA

POGLAVLJE I. STRELJAČKI VOD

ODJELJAK A. Postrojavanje

118. **Zborni strojevi voda** su: dvovrsni stroj, jednovrsni stroj, kolona po jedan, kolona po dva, kolona po tri (ako ima tri odjeljenja) i kolona po četiri.

119. Da se vod postroji u dvovrsni (jednovrsni) stroj, komandir odjeljenja komanduje:

"Vod u dvije vrste (vrstu) - ZBOR"

Na ovu komandu vod se postrojava ispred komandira voda na odstojanju pet koraka.Komandir trećeg odjeljenja,odnosno komandir drugog odjeljenja (ako vod ima tri odjeljenja), staje pet koraka ispred komandira voda,a ostala odjeljenja se postrojavaju prema rednom broju odjeljenja.

Komandiri odjeljenja su na desnom krilu svojih odjeljenja (Sl 31 i Sl. 32).

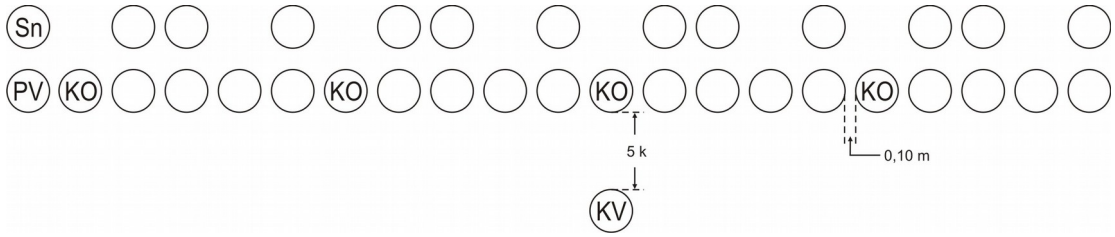

a) Sl. 31 Dvovrsni stroj

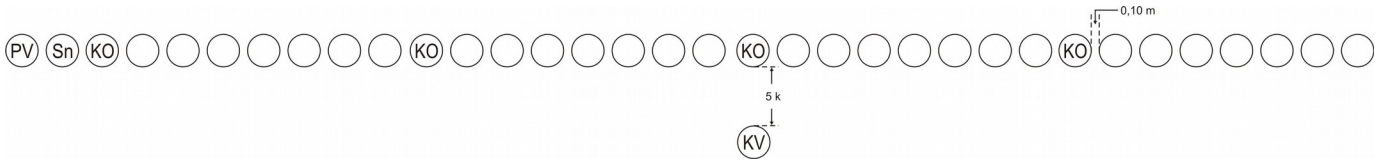

b) Sl. 32 Jednovrsni stroj

Sl.31 i 32. Streljački vod postrojen u dvovrsni i jednovrsni stroj

120. Da se vod postroji u kolonu po jedan (dva,tri,četiri), komandir voda komanduje:

"Vod u kolonu po jedan (dva, tri, četiri)-ZBOR! "

Na komandu za postrojavanje u kolonu po jedan (dva, tri, četiri) vod se postrojava prema sl.33.
Komandir voda se kreće lijevo od sredine kolone na rastojanju pet koraka ili na čelu na odstojanju dva koraka.

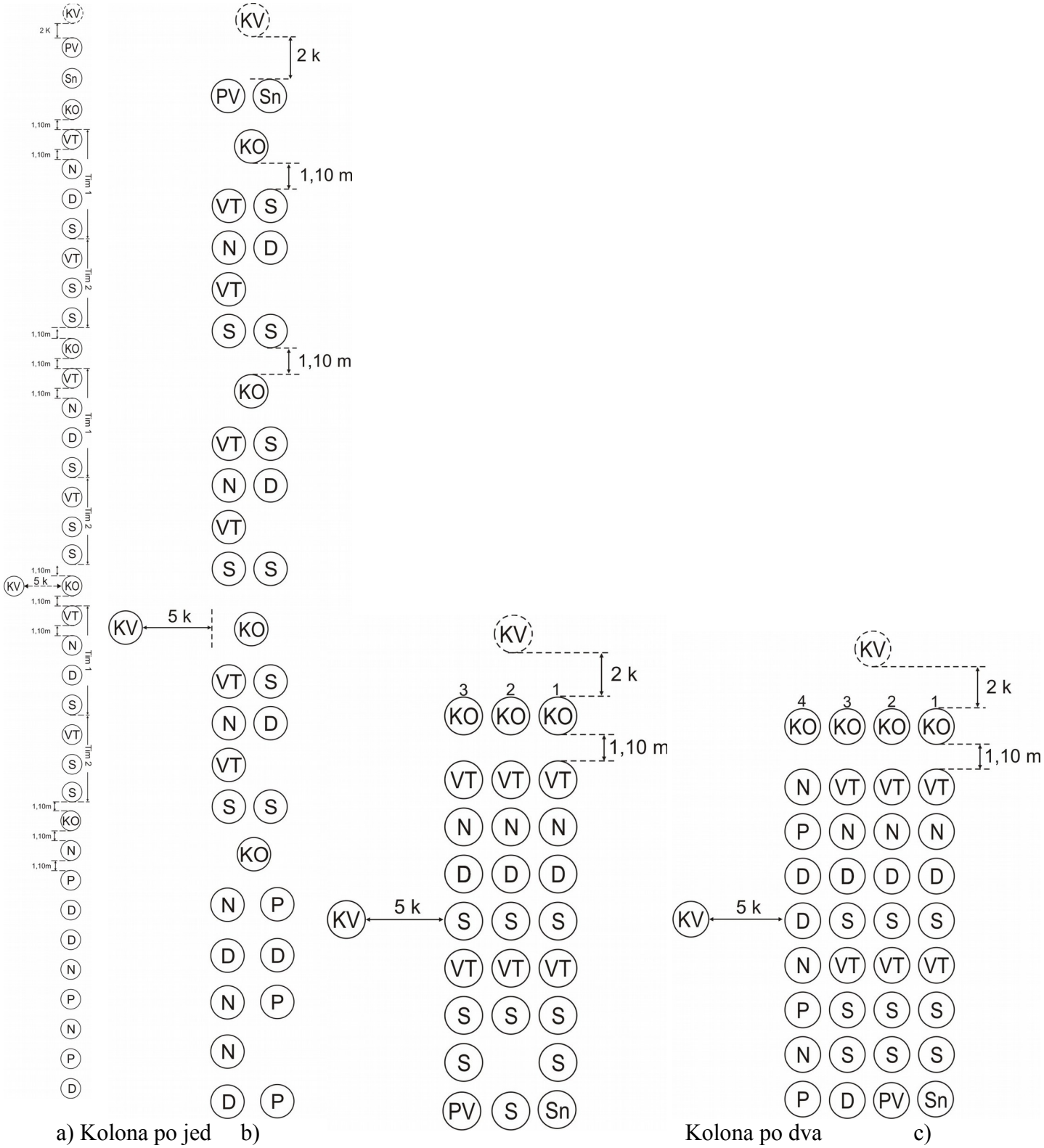

a) Kolona po jed b) Kolona po dva c) Kolona po tri d) Kolona po četiri

Sl.33.Streljački vod postrojen u kolonu po jedan, dva, tri i četi

ODJELJAK B. Prestrojavanje

121. Prestrojavanje voda iz dvovrsnog stroja u jednovrsni stroj i obratno radi se po istim komandama i na isti način kao i za odjeljenje prilagođeno nivou voda.

122. Prestrojavanje voda iz dvovrsnog (jednovrsnog) stroja u kolonu po dva (jedan) i obratno, vrši se okretanjem voda ″nadesno″ odnosno ″nalijevo″. Komandiri odjeljenja poslije okretanja nadesno (u dvovrsnom stroju) iskorače pola koraka udesno, a pri okretanju nalijevo iz kolone po dva u dvovrsni stroj iskoračuju pola koraka naprijed.

123. Prestrojavanje voda iz kolone po dva u kolonu po jedan i obratno radi se po komandama i na način kao i za odjeljenje prilagođeno nivou voda.

124. Da se vod prestroji iz dvovrsnog (jednovrsnog) stroja sa mjesta u kolonu po četiri (tri) u istom pravcu, komandir voda komanduje:

″Vod u kolonu po četiri (tri) na-PRIJED!″

Na ovu komandu komandiri odjeljenja jednovremeno kreću naprijed, a odjeljenja se prestrojavaju u kolonu po jedan.Komandir trećeg (drugog) odjeljenja ide pravo a ostali komandiri odjeljenja prilaze mu kosim kretanjem.Vojnici idu za svojim komandirima odjeljenja (sl.34).

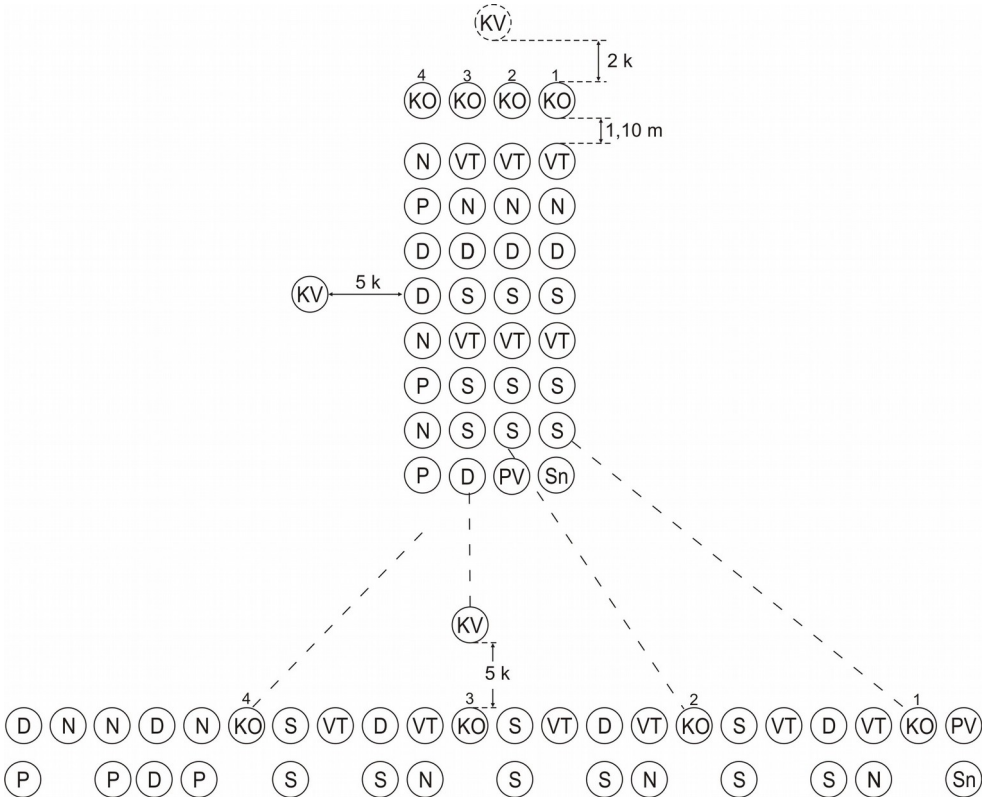
KV
2 k
4 3 2 1
KO KO KO KO
1,10 m
N VT VT VT
P N N N
D D D D
KV 5 k
D S S S
N VT VT VT
P S S S
N S S S
P D PV Sn
KV
5 k
4 3 2 1
D N N D N KO S VT D VT KO S VT D VT KO S VT D VT KO PV
P P D P S S N S S N S S N Sn

Sl.34. Prestrojavanje voda iz dvovrsnog stroja u kolonu po četiri u istom pravcu

133. Da se vod prestroji iz kolone po četiri (tri) u dvovrsni stroj u istom pravcu,s mjesta i u kretanju, komandir voda komanduje:

″Vod u dvije vrste na-PRIJED!″, a u kretanju

″U dvije vrste prestroj-SE!″

Komandir trećeg (drugog) odjeljenja iskorači (produži kretanje) deset koraka i zaustavlja se, a ostali komandiri odjeljenja kosim kretanjem razmiču se za širinu odjeljenja i kada dođu u njegovu visinu, zaustavljaju se.
Vojnici u odjeljenjima se kreću za svojim komandirima, a kada se komandiri zaustave, prestrojavaju se lijevo od njih u dvovrsni stroj (sl.35).

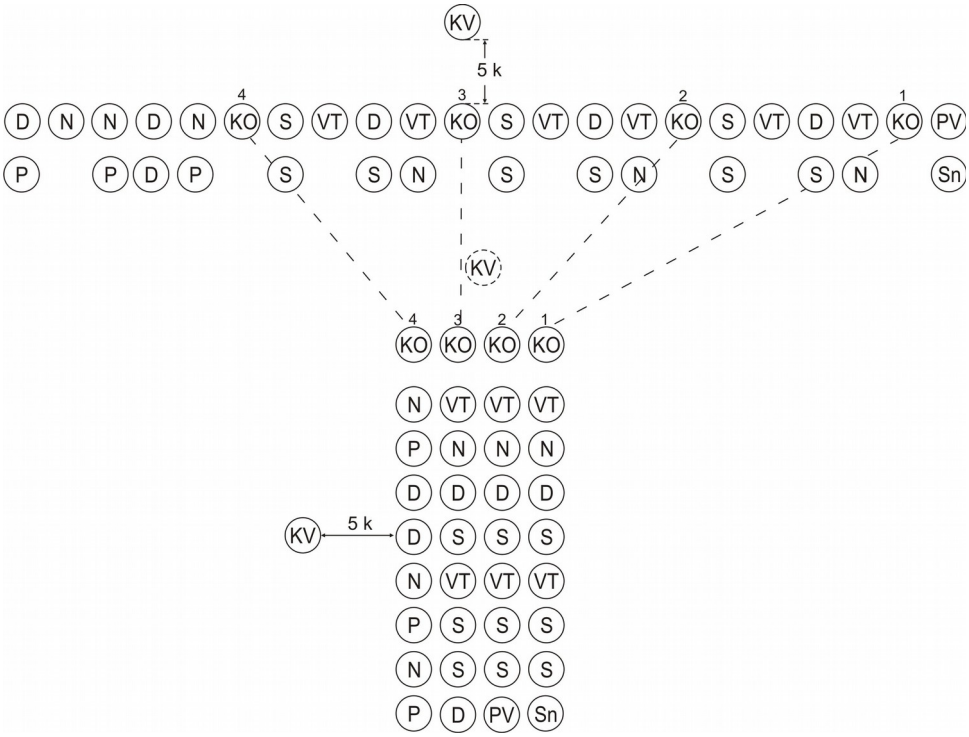
KV
5 k
4
3
2
1
D N N D N KO S VT D VT KO S VT D VT KO S VT D VT KO PV
P P D P S S N S S N S S N Sn
KV
4 3 2 1
KO KO KO KO
N VT VT VT
P N N N
D D D D
KV 5 k D S S S
N VT VT VT
P S S S
N S S S
P D PV Sn

Sl.35. Prestrojavanje voda iz kolone po četiri u dvovrsni
Stroj u istom pravcu

126. Da se vod prestroji iz kolone po jedan u kolonu po četiri (tri) sa mjesta, komandir voda komanduje:

″Vod u kolonu po četiri (tri) na-PRIJED!″

Prvo odjeljenje ostaje na mjestu, a ostala se kreću ulijevo i poslije izlaska u visini prvog odjeljenja, zaustavljaju se.

127. Da se vod prestroji iz kolone po jedan u kolonu po četiri (tri) u kretanju, komandir voda komanduje:

″U kolonu po četiri (tri) prestroj-SE!″

Prvo odjeljenje skraćuje korak, a ostala izlaze ulijevo u visinu prvog odjeljenja, a zatim komandir voda komanduje:

″Punim-KORAKOM!″

Vod jednovremeno produžava kretanje ″punim korakom″.

128. Da se vod prestroji iz kolone po četiri (tri) u kolonu po jedan sa mjesta, komandir voda komanduje:

″Vod u kolonu po jedan na-PRIJED! ″

Prvo odjeljenje kreće naprijed, a ostala odjeljenja kad dobiju prostor kosim kretanjem dolaze iza njega.

129. Da se vod prestroji iz kolone po četiri (tri) u kolonu po jedan u kretanju, komandir voda komanduje:

″U kolonu po jedan prestroj-SE!″

Prvo odjeljenje produžava kretanje, a ostala skraćuju korak, kad dobiju prostor, produžavaju kretanje korakom za prvim odjeljenjem.

130. Da se vod prestroji iz kolone po dva u kolonu po četiri (tri) sa mjesta, komandir voda komanduje:

″Vod u kolonu po četiri (tri) na-PRIJED! ″

Prvo odjeljenje kreće naprijed i u kretanju se prestrojava u kolonu po jedan, a poslije izvršenog prestrojavanja se zaustavlja. Ostala odjeljenja kreću se ulijevo od prvog odjeljenja, a poslije prestrojavanja, kad dostignu visinu prvog odjeljenja, zaustavljaju se.

131. Da se vod prestroji iz kolone po dva u kolonu po četiri (tri) u kretanju, komandir voda komanduje:

″U kolonu po četiri (tri) prestroj – SE!″

Prvo odjeljenje skraćuje korak i prestrojava se u kolonu po jedan; ostala odjeljenja kreću ulijevo, prestrojavaju se u kolonu po jedan i izlaze u visinu prvog odjeljenja, i po komandi komandira voda:

″Punim – KORAKOM!″

Jednovremeno nastavljaju kretanje.

132. Da se vod prestroji iz kolone po četiri (tri) u kolonu po dva u kretanju, komandir voda komanduje:

″U kolonu po dva prestroj-SE!″

Na ovu komandu prvo odjeljenje produžava kretanje i prestrojava se u kolonu po dva, ostala odjeljenja skraćuju korak i čim dobiju prostor, prestrojavaju se u kolonu po dva i kosim kretanjem dolaze iza prvog odjeljenja.

133. Da se dobije kolona dvojnih redova, prethodno se vod postrojava u dvovrsni stroj po visini. Zatim komandir voda komanduje:

″ Na parove razbroj-SE! ″

Na ovu komandu desnokrilni prve vrste izgovara ″PRVI″, slijedeći do njega ″DRUGI″ i tako redom dok se cijeli vod ne razbroji. Vojnici u drugoj vrsti imaju iste redne brojeve kao vojnici u prvoj vrsti (u istom redu). Razbrojani prvi i zovu se „neparni“, a drugi „parni“.
Posle razbrojavanja komandir voda komanduje:

″U dvojne redove nade-SNO!″

Na ovu komandu vod se okreće nadesno, a zatim razbrojani kao drugi iskorače desnom nogom korak udesno i naprijed i stanu desno pored neparnih iz iste vrste.

134. Da se iz kolone dvojnih redova dobije dvovrsni stroj, komandir voda komanduje:

″Nalijevo u – FRONT!″

Na ovu komandu vod se okreće nalijevo, a zatim parni iskorače lijevom nogom korak ulijevo i naprijed i staju između neparnih poravnati sa njima.

135. Ostale strojeve radnje vod izvodi po komandama i na način kako je regulisano za streljačko odjeljenje.
Kad vod pozdravlja u kretanju u koloni po četiri (tri), svi krilni (na koju se stranu pozdravlja) gledaju pravo, a komandir voda pozdravlja rukom (ako nije naoružan puškom).

POGLAVLJE II. VOD SA MOTORNIM VOZILIMA

136. Zborni strojevi voda sa motornim vozilima su vrsta i kolona.

137. Da se vod postroji u vrstu, komandir voda komanduje (daje signal):

″Vod - VRSTA! ″

Na ovu komandu (signal) vozilo komandira voda staje na takvom prostoru da se od njega lijevo postroje ostala vozila voda (sl.36).

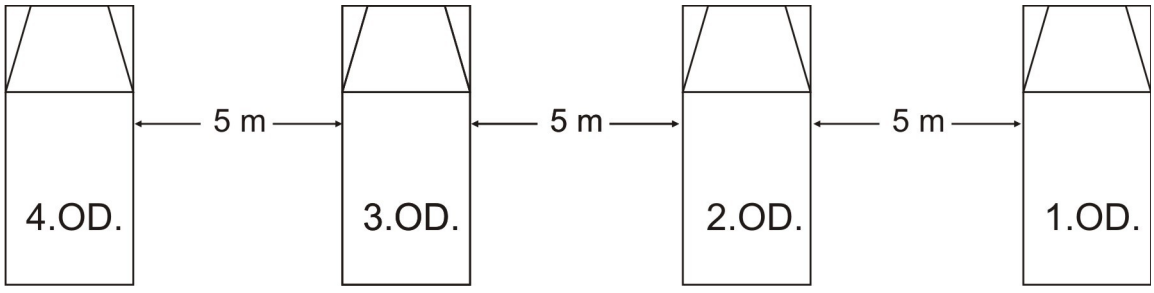

Sl. 36. Vod sa motornim vozilima postrojen u vrstu

138. Da se vod postroji u kolonu, komandir voda komanduje (daje signal):

"Vod - KOLONA! "

Na ovu komandu (signal) vozilo komandira voda staje na takvom prostoru da se iza njega postroje ostala vozila voda (sl.37).

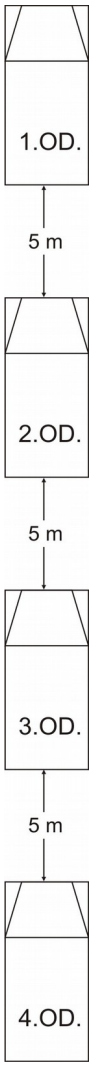

Sl.37. Vod sa motornim vozilima postrojen u kolonu

139. Da se ljudstvo postroji ispred (pozadi) vozila, komandir voda komanduje (daje signal):

" Vod ispred (pozadi) vozila – ZBOR!"

Na ovu komandu ljudstvo se postrojava kao što je propisano za odjeljenja.

140. Da se vod ukrca u vozila, komandir voda komanduje (daje signal):

" Vod pozadi vozila – ZBOR! "

Na ovu komandu vod se postrojava pozadi vozila (vozači otvaraju vrata – zadnju stranicu vozila).Vozila mogu biti u vrsti ili u koloni.
Zatim komandir voda komanduje:

″ Na svoja – MJESTA! ″

Ljudstvo se ukrcava na vozila. Raspored vojnika na vozilu je stalan.
Prilikom ukrcavanja oružje se drži u desnoj (lijevoj) ruci, a lijevom (desnom) se vojnici pridržavaju za ručku, nišandžije puškomitraljeza M.60 i ručnih raketnih bacača dodaju pomoćnicima, a poslije ukrcavanja, uzimaju puškomitraljeze i protivoklopna sredstva odlaze na svoja mjesta. Na vozilu oružje se drži objema rukama između nogu u vertikalnom položaju. Ukrcavanje mitraljeza, minobacača i protivoklopnih sredstava vrši se prema odredbama tehničkih pravila.
Kad se završi ukrcavanje, vozači zatvaraju zadnju stranicu vozila i sjedaju za upravljač.

141. Da se vod iskrca sa vozila, komandir voda komanduje:

″ Sa vozila - SIĐI! ″

Na ovu komandu vod izlazi iz vozila. Poslije izlaska, vod postupa prema naređenju komandira voda.

142**.** Vod pozdravlja sa postrojenim ljudstvom ispred vozila (na mjestu) ili kad su u vozilima (u kretanju).

143. Kad je vod postrojen ispred vozila, komandir voda staje ispred sredine stroja na odstojanju pet koraka, licem okrenut vodu. Kad se starješina približi 25 do 30 m, komandir voda komanduje:
″ Pozdrav- nade – SNO (nalije-VO)! ″ ili
″ Po – ZDRAV ″
Na ovu komandu vojna lica okreću glave prema starješini i prate ga okretanjem glave i pogledom.
Kad starješina obiđe stroj i pozdravi, komandir voda komanduje:
″ Mir – NO! ″
Na ovu komandu vojna lica okreću glave pravo. Dalje se postupa po naređenju starješine.

144. U kretanju pozdravljaju komandir voda i komandiri odjeljenja (koji su u kabini, odnosno na) rukom i okretanjem glave.

DIO ŠESTI - PORECI I RADNJE ČETE

POGLAVLJE I. PJEŠADIJSKA ČETA

ODJELJAK A. Postrojavanje i pozdravljanje

145. **Zborni poreci** čete su: dvovrsni poredak, linija vodnih kolona, kolona po četiri (tri- kad streljački vodovi imaju po tri odjeljenja) i kolona po dva (jedan).

146. Da se četa postroji u dvovrsni poredak, komandir čete komanduje:

"Četa, u dvovrsni poredak – ZBOR!"

Na ovu komandu četa se postrojava ispred komandira čete na odstojanju deset koraka. Komandir trećeg voda, staje deset koraka u pravcu komandira čete, vodovi se postrojavaju prema rednim brojevima u visini trećeg voda, na rastojanju dva koraka. Komanda čete se postrojava na desnom krilu čete (sl. 38).

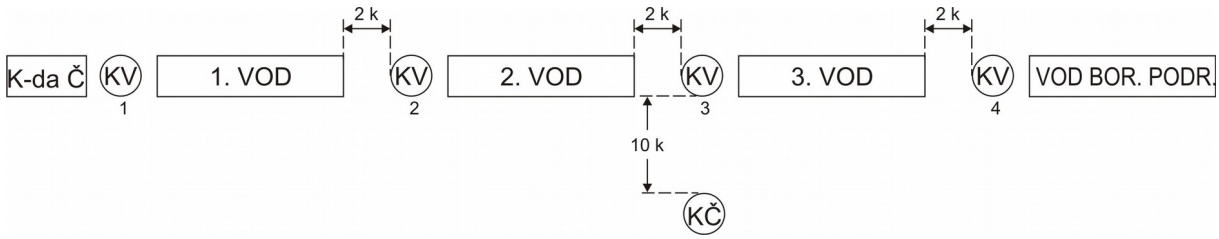

Sl. 38. Četa postrojena u dvovrsni poredak

147. Da se četa postroji u liniju vodnih kolona, komandir čete komanduje:

"Četa u liniju vodnih kolona – ZBOR!"

Na ovu komandu četa se postrojava ispred komandira čete na odstojanju deset koraka. Komandir trećeg voda, staje deset koraka u pravcu komandira čete, vodovi se postrojavaju prema rednim brojevima u visini trećeg voda, na rastojanju dva koraka. Vodovi se postrojavaju u kolonu po četiri (vod borbene podrške u kolonu po tri). Komandiri vodova su s desne strane svojih vodova, poravnati sa prvom vrstom. Komanda čete se postrojava na desnom krilu čete (sl. 39)

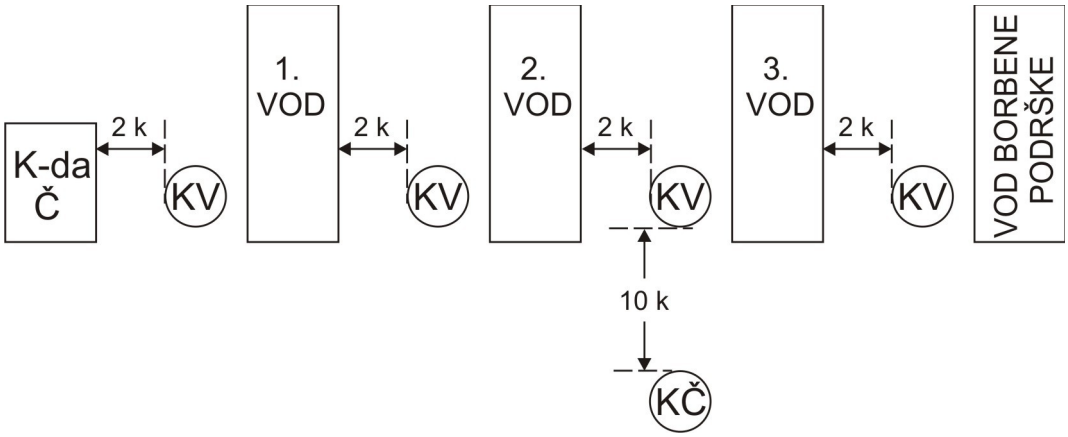

Sl. 39. Četa postrojena u liniju vodnih kolona

148. Da se četa postroji u kolonu po četiri (tri, dva), komandir čete komanduje:

"Četa u kolonu po četiri (tri, dva) – ZBOR!"

Na ovu komandu, komanda čete postrojava se pet koraka iza komandira čete. Iza komande čete postrojava se prvi vod, ostali vodovi postrojavaju se iza prvog voda na odstojanju dva koraka vod od voda. Kad se četa postrojava u kolonu po četiri, vod borbene podrške se postrojava u kolonu po tri (sl. 40).

prebaciti sliku

149. **Ravnanje** čete po frontu u dvovrsnom poretku nadesno vrši komandir prvog voda, a nalijevo – komandir voda borbene podrške.
Ravnanje po dubini "u liniju vodnih kolona" vrše komandiri vodova, a u kolonama komandir čete.

150. Četom se kreće po komandi i na način kako je propisano za vod. Pri kretanju "u dvovrsnom poretku" i "liniji vodnih kolona" komandir čete određuje vod za pravac; ukoliko vod za pravac nije naznačen, onda je to treći vod.

151. Četa na mjestu pozdravlja iz dvovrsnog poretka i linije vodnih kolona.
Komandir čete staje 10 koraka ispred sredine čete i kada starješina priđe na 25 do 30 koraka, komanduje:

"Pozdrav nade-SNO! (nalije-VO!)"
ili**"Po-ZDRAV!"**
Prilazi mu strojevim korakom, i na dva do tri koraka se zaustavlja i raportira mu. Poslije predaje raporta prati starješinu. Kad starješina pozdravi stroj, komandir čete komanduje:

"Mir-NO"

Dalje radi po naređenju starješine. Komandiri vodova pozdravljaju rukom (ako nisu naoružani puškama).
U kretanju, kad je četa u koloni po dva pozdravlja se tako da vojnici i starješine okreću glave u komandovanu stranu. Komandir čete i komandiri vodova pozdravljaju rukom (ako su bez puške). Kad se četa kreće u koloni po četiri (tri) kolona (na koju se stranu vrši pozdrav) gleda pravo a ostale okreću glave u komandovanu stranu prateći starješinu glavom i pogledom. Kad četa prođe starješinu, komandir čete komanduje:

"Mir-NO!"

Na ovu komandu svi okreću glave u pravcu kretanja.
Pozdravljanje starješine kad je četa u kretanju vrši se strojevim korakom. Prije prilaska starješini na 20 do 30 koraka komandir čete komanduje:

"Strojevim - KORAKOM!", a zatim:

"Pozdrav nade-SNO (nalije-VO!)!"

Kad četa prođe starješinu za deset koraka, komandir čete komanduje:

"Mir-NO!" , a zatim:
"Marševskim – KORAKOM!

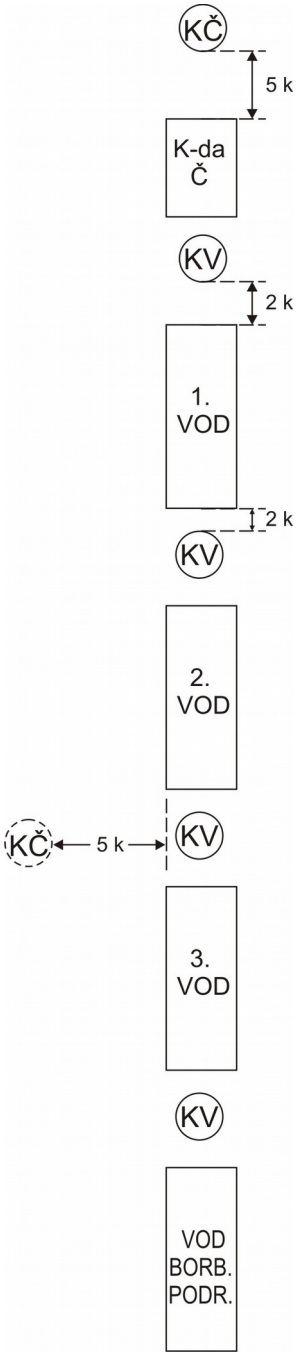

Sl. 40. Četa postrojena u kolonu po četiri (tri, dva)

ODJELJAK B. Prestrojavanje

152. Da se četa prestroji iz dvovrsnog poretka u kolonu po dva na mjestu, komandir čete komanduje:

"Nade-SNO!"

153. Prestrojavanje čete iz dvovrsnog poretka u kolonu dvojnih redova i iz kolone dvojnih redova u dvovrsni poredak, izvodi se po komandama i na način kako je propisano za streljački vod.
Prethodno se četa postroji po veličini i podijeli na vodove. Komandiri vodova su na desnom krilu svog voda, a između vodova nema rastojanja.
Razbrajanje se vrši jednovremeno u svim vodovima.

154. Da se četa prestroji iz kolone po četiri (tri) u kolonu po dva (jedan) u kretanju, komandir čete komanduje:

"Četa u kolonu po dva (jedan) prestroj-SE!"

Na ovu komandu vodovi se jednovremeno prestrojavaju u kolonu po dva (jedan) kako je propisano za streljački vod.

155. Da se četa prestroji iz kolone po dva (jedan) u kolonu po četiri (tri) u kretanju, komandir čete komanduje:

"Četa u kolonu po četiri (tri) prestroj-SE!"

Na ovu komandu komandir prvog voda skraćuje korak i svi vodovi jednovremeno se prestrojavaju u kolonu po četiri (tri). Kad se završi prestrojavanje, komandir čete komanduje:

"Punim-KORAKOM!"

Na ovu komandu svi vodovi produžavaju kretanje korakom.

156. Da se četa prestroji iz kolone po dva u kolonu po jedan u kretanju, komandir čete komanduje:

"Četa u kolonu po jedan prestroj-SE!"

Na ovu komandu produžava se kretanje korakom, a vodovi se jednovremeno prestrojavaju u kolonu po jedan.

157. Da se četa prestroji iz kolone po jedan u kolonu po dva u kretanju, komandir čete komanduje:

"Četa u kolonu po dva prestroj-SE!"

Na ovu komandu komandir prvog voda skraćuje korak, a ostali ubrzanim korakom, i u vodovima se prestrojavaju u kolonu po dva. Kad se završi prestrojavanje, komandir čete komanduje:

"Punim-KORAKOM!"

Na ovu komandu produžava se kretanje korakom.

158. Da se četa prestroji iz dvovrsnog poretka u kolonu po četiri (tri) u istom pravcu, komandir čete komanduje:

"Četa u kolonu po četiri (tri), naprijed!" ili
"Četa u kolonu po četiri (tri) redoslijed: prvi, prateći, drugi, treći vod, naprijed!"

Na ovu komandu komandiri vodova izlaze ispred vodova i komanduju:

"U kolonu po četiri (tri) na-PRIJED!"

Na ovu komandu vodovi se prestrojavaju u kolonu po četiri (tri). Prvi vod produžava kretanje pravo, ostali vodovi kosim kretanjem dolaze u potiljak prvom vodu određenim redoslijedom. Komandiri vodova su na čelu svog voda.

159. Da se četa prestroji iz kolone po četiri (tri) u dvovrsni poredak u istom pravcu u kretanju, komandir čete komanduje:

"Četa, u dvovrsni poredak, prestroj se!"

Na ovu komandu komandir prvog voda komanduje:

"Vod u dvije vrste prestroj-SE!"

Na ovu komandu prvi vod se prestrojava kao što je propisano za streljački vod. Komandiri ostalih vodova komanduju:

"Vod ZA MNOM!"

i vode svoje vodove lijevo od prvog i kada dobiju propisano rastojanje, postupaju kao prvi i poravnavaju se prema njemu.

160. Da se četa prestroji iz linije vodnih kolona u kolonu po četiri (tri) u istom pravcu, komandir čete komanduje:

"Četa, u kolonu po četiri (tri), naprijed!"

Na ovu komandu komandir prvog voda izlazi ispred voda i komanduje:

"Vod na-PRIJED!"

Ostali komandiri vodova izlaze ispred vodova i kad dobiju prostor komanduju:

"Vod za mnom na-PRIJED!"

i kosim kretanjem vode svoje vodove u potiljak prvom.

161. Da se četa prestroji iz kolone po četiri (tri) u liniju vodnih kolona u istom pravcu u kretanju, komandir čete komanduje:

"Četa, u liniju vodnih kolona prestroj-SE!"

Na ovu komandu komandir prvog voda produžava kretanje još pet koraka pravo, zaustavlja vod i staje na desno krilo voda; ostali komandiri vodova komanduju:

"Vod ZA MNOM!"

i vode svoje vodove u visinu prvog voda, zaustave i poravnaju po desnokrilnom. Zatim odlaze na desno krilo svojih vodova.

162. Četa zahodi u svim porecima najviše za ¼ kruga.
Četa zahodi sa mjesta na komandu komandira čete:

"Četa, desnim (lijevim) krilom na-PRIJED!"
a u kretanju:

"Desnim (lijevim) - KRILOM!"

Na ovu komandu četa zahodi kako je propisano za streljačko odjeljenje, s tim da se unutrašnje krilo kreće po luku čiji je poluprečnik pet koraka.

163. Ostale strojeve radnje četa izvodi po komandama i na način kako je propisano za streljački vod prilagođeno nivou čete.

POGLAVLJE II. ČETA SA MOTORNIM VOZILIMA

164. Zborni poreci čete su: vrsta, kolona i linija vodnih kolona.

165. Da se četa postroji u vrstu, komandir čete komanduje (daje signal):

"Četa - VRSTA!"

Na ovu komandu (signal) četa se postrojava prema sl. 41.

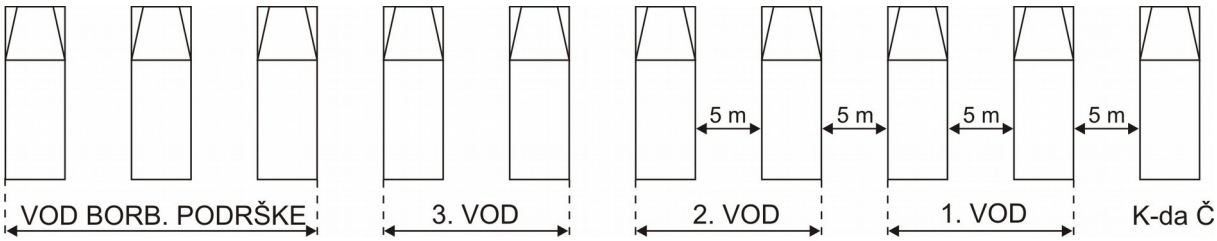

Sl. 41. Četa sa motornim vozilima postrojena u vrstu

166. Da se četa postroji u kolonu, komandir čete komanduje (daje signal):

"Četa - KOLONA!"

Na ovu komandu (signal) četa se postrojava prema sl. 42.

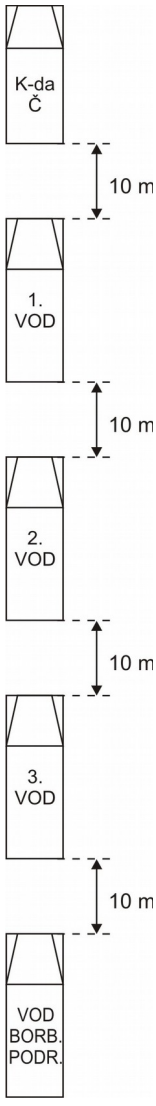

Sl. 42. Četa sa motornim vozilima postrojena u kolonu

167. Da se četa postroji u liniju vodnih kolona, komandir čete komanduje (daje signal):

"Četa - LINIJA VODNIH KOLONA!"

Na ovu komandu (signal) četa se postrojava prema sl. 43.

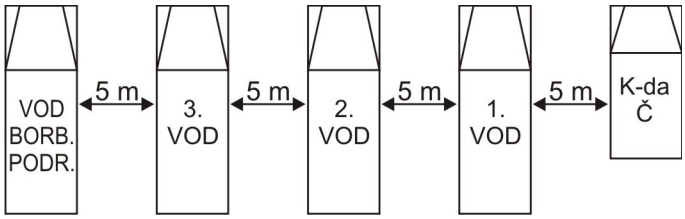

Sl. 43. Četa sa motornim vozilima postrojena u liniju vodnih kolona

168. Da se četa prestroji iz vrste u kolonu, komandir čete komanduje (daje signal):

"Četa - KOLONA!"

Na ovu komandu (signal) vozilo komandira čete kreće pravo umjerenom brzinom dok se kolona ne postroji. Poslije vozila komandira čete, vozila vodova (odjeljenja) kreću redom i kosim kretanjem dolaze iza vozila komandira čete na odstojanju 25m, ako nije drukčije naznačeno komandom.

169. Da se četa prestroji iz kolone u vrstu, komandir čete komanduje (daje signal):

"Četa - VRSTA!"

Na ovu komandu (signal) vozilo komandira čete se zaustavlja. Vozila vodova (odjeljenja) idu koso ulijevo od vozila komandira čete i postrojavaju se u vrstu (sl. 41).

170. Da se četa prestroji iz linije vodnih kolona u kolonu, komandir čete komanduje (daje signal):

"Četa - KOLONA!"

Na ovu komandu (signal) vozilo komandira čete kreće pravo umjerenom brzinom dok se kolona ne postroji. Poslije vozila komandira čete, vozila prvog voda kreću i kosim kretanjem dolaze iza vozila komandira čete. Vozila ostalih vodova, kad dobiju prostor, kosim kretanjem dolaze iza vozila voda ispred njih. Odstojanje između vozila je 25m, ako nije drukčije naznačeno komandom.

171. Da se četa prestroji iz kolone u liniju vodnih kolona, komandir čete komanduje (daje signal):

"Četa - LINIJA VODNIH KOLONA!"

Na ovu komandu (signal) vozilo komandira čete se zaustavlja. Vodovi, kosim kretanjem dolaze lijevo od vozila komandira čete postrojavaju se prema sl. 43.

172. Da četa izvrši pozdrav na mjestu, postrojava se u vrstu ili liniju vodnih kolona. Ljudstvo se postrojava ispred vozila. Četa pozdravlja po komandi i na način kako je propisano za pješadijsku četu.
U kretanju četa pozdravlja kao što je propisano.

173. Ostale strojeve radnje četa izvodi prema komandama i na način kako je propisano za vod, prilagođene nivou čete.

DIO VII - PORECI I RADNJE BATALJONA

POGLAVLJE I. PJEŠADIJSKI BATALJON

174. Zborni poreci bataljona su: linija vodnih kolona, linija četnih kolona, dvovrsni poredak i kolona po četiri (tri).

175. Da se bataljon postroji u liniju vodnih kolona, komandant bataljona komanduje:

"Bataljon, u liniju vodnih kolona – ZBOR!"

Na ovu komandu bataljon se postrojava ispred komandanta bataljona prema sl.44. Desno od prve čete na rastojanju pet koraka postrojavaju se komanda bataljona.Lijevo od treće čete postrojava se jedinica borbene podrške, a na lijevom krilu jedinica borbene servisne podrške.

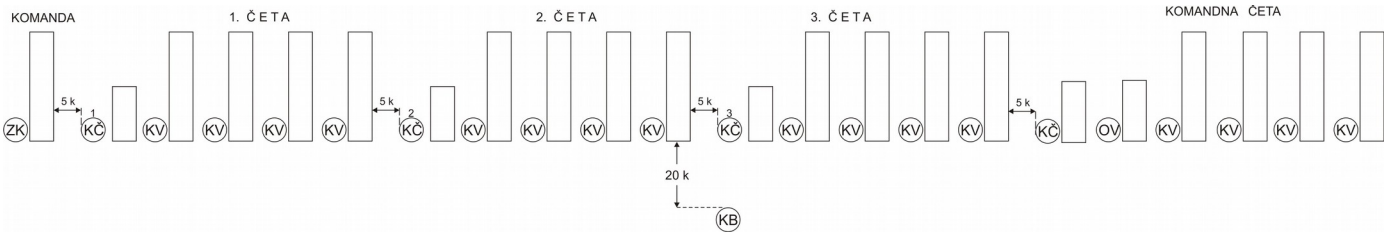

Sl.44. Bataljon postrojen u liniju vodnih kolona

176. Da se bataljon postroji u liniju četnih kolona, komandant bataljona komanduje:

" Bataljon, u liniju četnih kolona – ZBOR! "

Na ovu komandu bataljon se postrojava ispred komandanta bataljona prema sl.45. Čete se postrojavaju u kolonu po četiri (tri) na rastojanju deset koraka. Komandiri četa su s desne strane svoje čete poravnati sa prvom vrstom. Komanda bataljona se postrojava desno od prve čete na rastojanju od deset koraka.

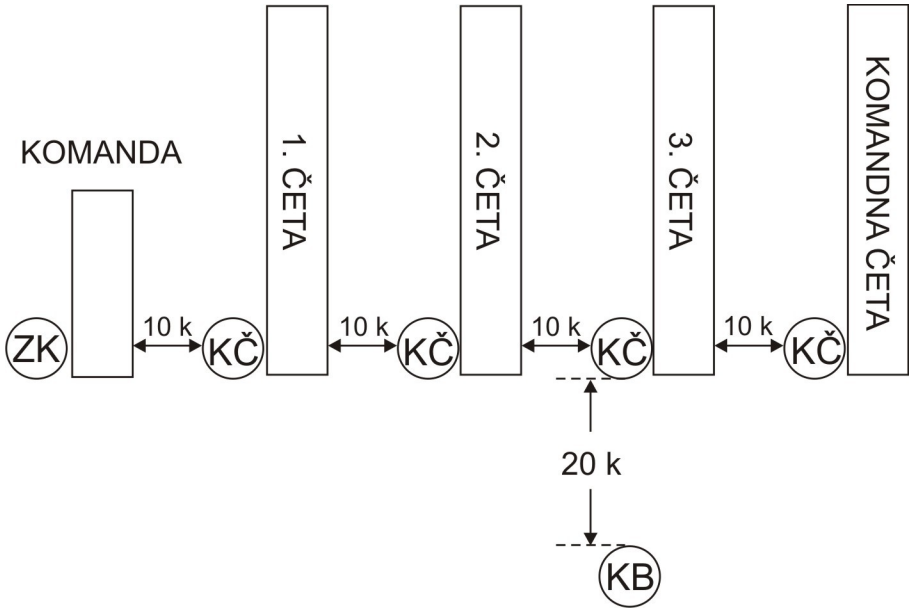

Sl.45. Bataljon postrojen u liniju četnih kolona

177. Da se bataljon postroji u dvovrsni poredak, komandant bataljona komanduje:

"Bataljon, u dvovrsni poredak – ZBOR! "

Na ovu komandu bataljon se postrojava ispred komandanta bataljona prema sl.46. Čete i ostale jedinice se postrojavaju u dvovrsni poredak na rastojanju pet koraka.

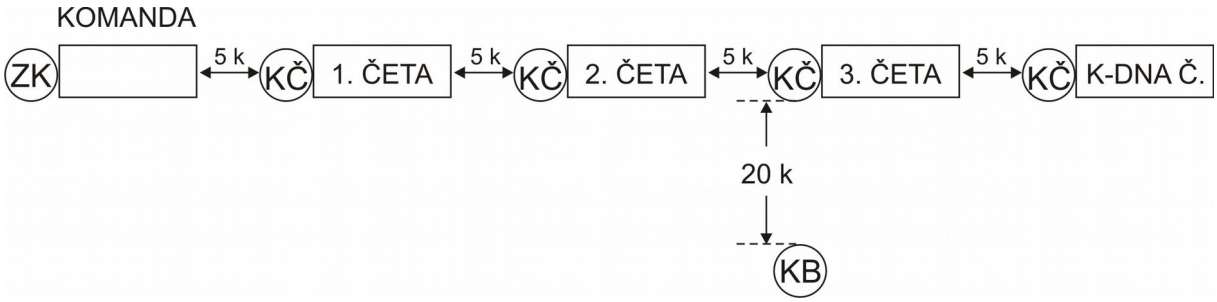

Sl.46. Bataljon postrojen u dvovrsni poredak

178. Da se bataljon postroji u kolonu po četiri (tri), komandant bataljona komanduje:

″Bataljon u kolonu po četiri (tri) – ZBOR! ″

Na ovu komandu čete (jedinice) se postrojavaju jedna za drugom u kolonu po četiri (tri) na odstojanju deset koraka.Odstojanje se računa od zadnjeg reda jedne čete (jedinice) do komandira slijedeće čete (jedinice) sl.47.

179. Da se bataljon prestroji iz linije vodnih i četnih kolona i dvovrsnih poredaka u kolonu po četiri (tri), komandant komanduje:
″ Bataljon, pravac... u kolonu po četiri (tri) naprijed! ″ ili
″ Bataljon, pravac... u kolonu po četiri (tri) redoslijed: druga, treća,
itd. četa naprijed! ″
Bataljon, pravac... u kolonu po četiri (tri) naprijed! ″
Na ovu komandu komandiri četa i drugih samostalnih jedinica izlaze deset koraka ispred svoje jedinice, i prema redoslijedu postrojavanja ili prema komandovanom redoslijedu, kad im se stvori prostor komanduje:

a) Kad je bataljon u liniji vodnih kolona ili dvovrsnom poretku:
″Četa u kolonu po četiri (tri) Na-PRIJED! ″

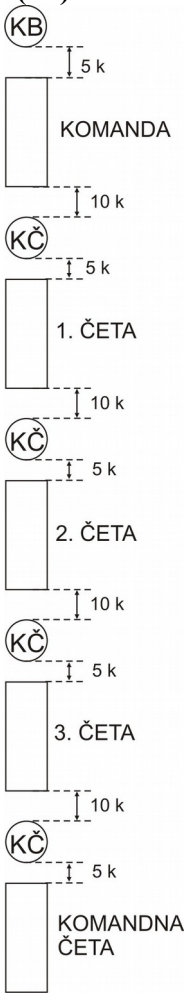

Sl.47. Bataljon postrojen u kolonu po četiri (tri)

Na ovu komandu čete se prestrojavaju u komandovanu kolonu, kao što je propisano za četu.

b) Kad je bataljon u liniji četnih kolona:

"Četa, za mnom Na – PRIJED! "

Na ovu komandu čete kreću za komandirima četa, komandiri ih vode na mjesto propisano za kolonu bataljona ili na mjesto u koloni određeno komandom. Komanda bataljona kreće prva ako se drukčije u komandi ne naglasi. Komandom bataljona komanduje najstariji starješina. Komandant bataljona se kreće pet koraka ispred komande ili sa starne stroja odakle najbolje može da prati rad jedinica.

180. Da se bataljon prestroji iz kolone po četiri (tri) u liniju vodnih i četnih kolona i u dvovrsni poredak u istom pravcu, komandant bataljona komanduje (daje signal):

" Bataljon, u liniju vodnih (četnih) kolona! " ili
" Bataljon, u dvovrsni poredak! "

a) Kad se prestrojava u liniju vodnih kolona. Ako je na čelu bila neka četa, komandir čete komanduje:

" Četa, u liniju vodnih kolona prestroj – SE! "

Na ovu komandu četa se prestrojava u liniju vodnih kolona kako je propisano za četu. Komandiri ostalih jedinica komanduju:

" Četa ZA MNOM! " i vode svoje jedinice ulijevo i kad dobiju propisano rastojanje komanduju:
" Četa, u liniju vodnih kolona Prestroj – SE! "

Na ovu komandu čete se prestrojavaju u liniju vodnih kolona kako je propisano za četu, s tim što komandiri čelnih vodova zaustavljaju svoje vodove tek kada dođu u visini jedinice koja se kretala ispred. Kad se čete prestroje, komandiri odlaze na desno krilo.

b) Kad se prestrojava u liniju četnih kolona, komandir čelne čete ide pet koraka pravo i zaustavlja četu. Komandiri slijedećih četa komanduju:

" Četa - ZA MNOM! "

i vode čete lijevo na propisano rastojanje, a kad dođu u visinu čelne čete zaustavljaju je i poravnavaju po frontu i dubini. Zatim dolaze na desno krilo.

c) Kad se prestrojava u dvovrsni poredak, čelna četa se prestrojava u dvovrsni poredak kako je propisano za četu. Komandiri ostalih četa komanduju:

" Četa - ZA MNOM! "

i vode čete lijevo i kad dobiju propisano rastojanje, komanduju:

″ Četa, u dvovrsni poredak, prestroj-SE! ″

Na ovu komandu čete se prestrojavaju kako je propisano za četu, s tim da komandiri čelnih vodova zaustavljaju vodove u visini jedinice koja se kretala ispred. Zatim komandiri četa poravnavaju čete i odlaze na desno krilo.

181. Da se bataljon prestroji iz dvovrsnog poretka u kolonu po dva na mjestu, komandant bataljona komanduje:

″ Nade – SNO! ″

182. Da se bataljon prestroji iz dvovrsnog poretka u kolonu po četiri (tri) u istom pravcu, komandant bataljona komanduj:

″ Bataljon, u kolonu po četiri (tri) naprijed! ″

Na ovu komandu komandiri četa komanduju, a čete se prestrojavaju kao što je propisano za četu.

183. Da se bataljon prestroji iz dvovrsnog poretka u kolonu dvojnih redova i obratno, komandant bataljona komanduje:

″ Bataljon, u dvojne redove nadesno! ″, odnosno
″ Bataljon, nalijevo u front! ″

Na ove komande komandiri četa komanduju i čete se prestrojavaju kao što je propisano za četu.

Bataljon na mjestu pozdravlja iz zbornih poredaka.

Komandant bataljona staje 20 koraka ispred sredine stroja i kad se starješina približi na 50 koraka komanduje:

″ Pozdrav nade – SNO! ″ (nalije - VO) ili
″ Po – ZDRAV! ″

Poslije završenog pozdrava, komandant bataljona komanduje:
″ Mir – NO! ″ i dalje postupa po naređenju starješine.

Izvršni oficir. komandiri četa i komandiri vodova pozdravljaju rukom (ako nisu naoružani puškama).

184. Bataljon u kretanju pozdravlja u koloni, kad se približi starješini na 20 do 30 koraka, komandant bataljona komanduje:

″ Bataljon, pozdrav nadesno! (nalijevo!) ″

Komandiri četa komanduju:
″ Strojevim – KORAKOM! ″, a zatim
″ Pozdrav nade – SNO! (nalije – VO!)″

Komandiri četa komanduju postupno: komandir čelne čete odmah, a ostali u trenutku kad sredina čete, koja se kreće ispred, bude prema starješini kojeg pozdravlja.
Kad čelna četa prođe starješinu za deset koraka, komandir čete komanduje:
″ Mir – NO ″, a zatim
″ Marševskim – KORAKOM! ″
Ostali komandiri četa postupaju na isti način.

POGLAVLJE II. BATALJON NA MOTORNIM VOZILIMA

185. **Zborni poreci** bataljona su: vrsta, linija vodnih kolona, linija četnih kolona i kolona.

186**.** Da se bataljon postroji u vrstu, komandant bataljona komanduje (daje signal):
″Bataljon - VRSTA! ″
Na ovu komandu, vozilo (vozila) komande bataljona staje pet koraka lijevo od vozila komandanta bataljona, a ostala vozila se postrojavaju prema sl.48.

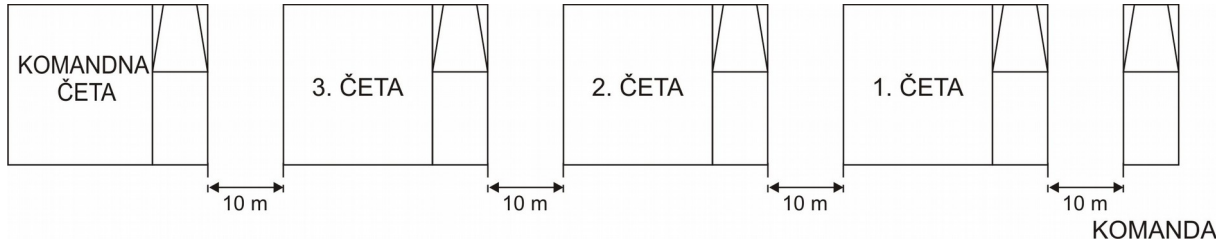

Sl.48. Bataljon na motornim vozilima postrojen u vrstu

187. Da se bataljon postroji u liniju vodnih kolona, komandant bataljona komanduje (daje signal):
″Bataljon - LINIJA VODNIH KOLONA! ″
Na ovu komandu vozila bataljona se postrojavaju prema sl.49.

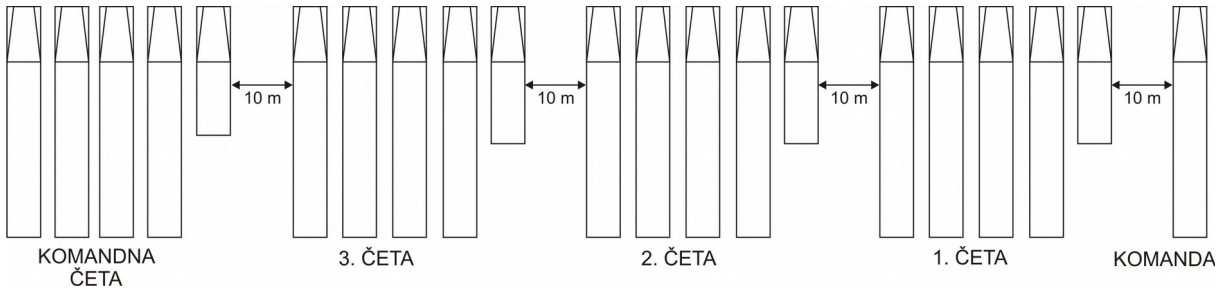

Sl. 49. Bataljon na motornim vozilima postrojen u liniju vodnih kolona

188. Da se bataljon postroji u liniju četnih kolona, komandant bataljona komanduje (daje signal):
″ Bataljon - LINIJA ČETNIH KOLONA! ″
Na ovu komandu vozilo komande postrojava se 10 m iza vozila komandanta bataljona, a lijevo (od vozila komandanta bataljona) na rastojanju 10 koraka staje vozilo komandira prve

čete.Vozila čete postrojavaju se u kolonu jedno iza drugog na odstojanju 10 m. Lijevo od prve čete postrojavaju se ostale čete u kolonu na međusobnom rastojanju 10 m prema sl.50.

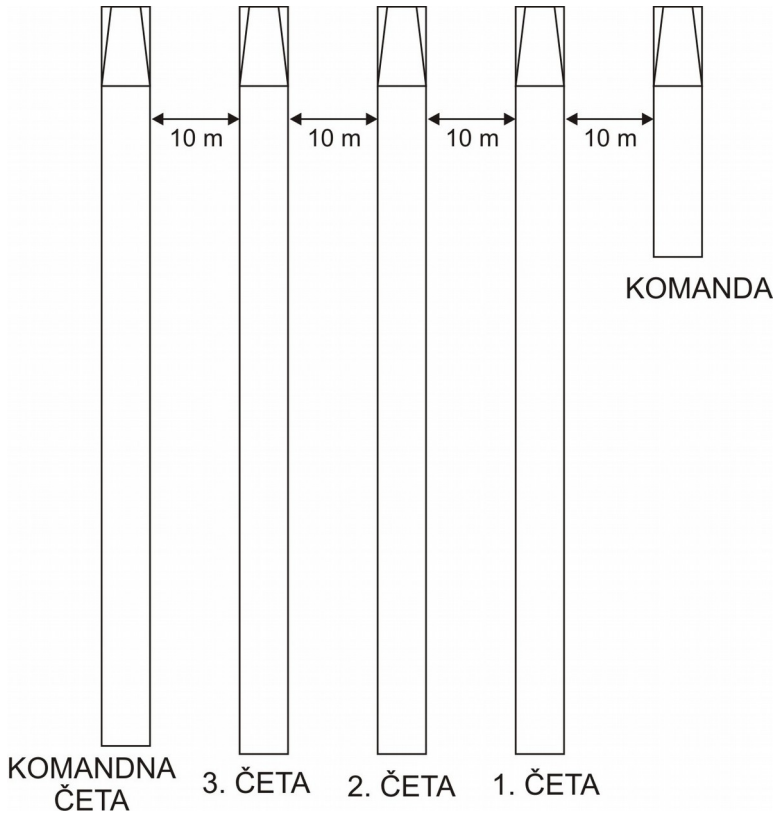

Sl.50. **Bataljon na motornim vozilima postrojen u liniju četnih kolona**

189. Da se bataljon postroji u kolonu, komandant bataljona komanduje (daje signal):

″ Bataljon - KOLONA! ″ ili
″ Bataljon - KOLONA, redoslijed treća, druga itd. četa! ″

Na ovu komandu vozila se postrojavaju iza vozila komandanta bataljona jedno za drugim na odstojanju 10 m, red postrojavanja je prema formaciji, ili prema redoslijedu koji je dat u komandi.

190. Da se bataljon prestroji iz vrste, linije vodnih (četnih) kolona u kolonu, komandant bataljona komanduje (daje signal):

″ Bataljon - KOLONA! ″ ili
″ Bataljon - KOLONA, redoslijed: treća, druga itd. četa! ″

Na ovu komandu vozilo komandanta bataljona kreće pravo, a zatim uzima određeni pravac. Za vozilom komandanta bataljona kreću se vozila komande, a kad dobiju odstojanje, na komandu svojih komandira kreću i ostale čete bataljona.

191. Da se bataljon prestroji iz kolone u ostale zborne poretke, komandant bataljona komanduje (daje signal):

″ Bataljon - VRSTA! ″ ili
″ Bataljon - LINIJA VODNIH (ČETNIH) KOLONA! ″

Na ovu komandu vozila komande izlaze 10 m naprijed i zaustavljaju se. Ostale čete vođene svojim komandirima odlaze ulijevo i poravnavaju se prema komandi (kad se prestrojava u liniju četnih kolona), odnosno prestrojavaju se u liniju vodnih kolona ili vrstu i poravnavaju se prema vozilima komande bataljona.

DIO OSMI – PORECI I RADNJE BRIGADE

192. **Zborni poreci brigade su**: linija četnih kolona i linija bataljonskih kolona.
Iz zbornih poredaka brigada se može prestrojiti u kolonu četiri (tri).

193. Da se brigada postroji u liniju četnih kolona, komandant brigade izdaje naređenje ili komanduje:

„Brigada u liniju četnih kolona zbor!“

Na ovu komandu komandanti bataljona i komandiri ostalih jedinica brigade komanduju da se postroje njihove jedinice. Jedinice brigade se postrojavaju prema sl.51.

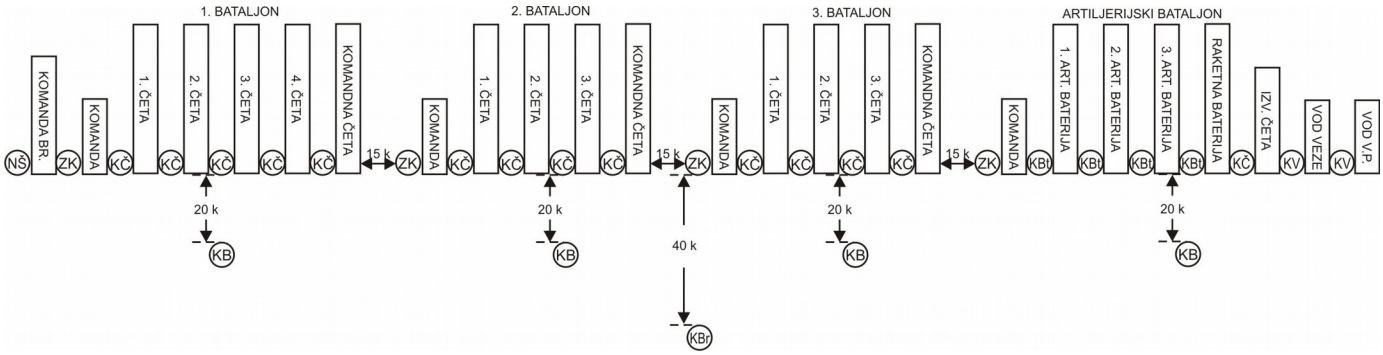

Sl. 51. Brigada postrojena u liniju četnih kolona.

194. Da se brigada postroji u liniju bataljonskih kolona, komandant brigade izdaje naređenje ili komanduje:

„Brigada u liniju bataljonskih kolona zbor“

Na ovu komandu komandanti bataljona i komandiri ostalih jedinica brigade komanduju da se postroje njihove jedinice. Jedinice brigade se postrojavaju prema sl.52.

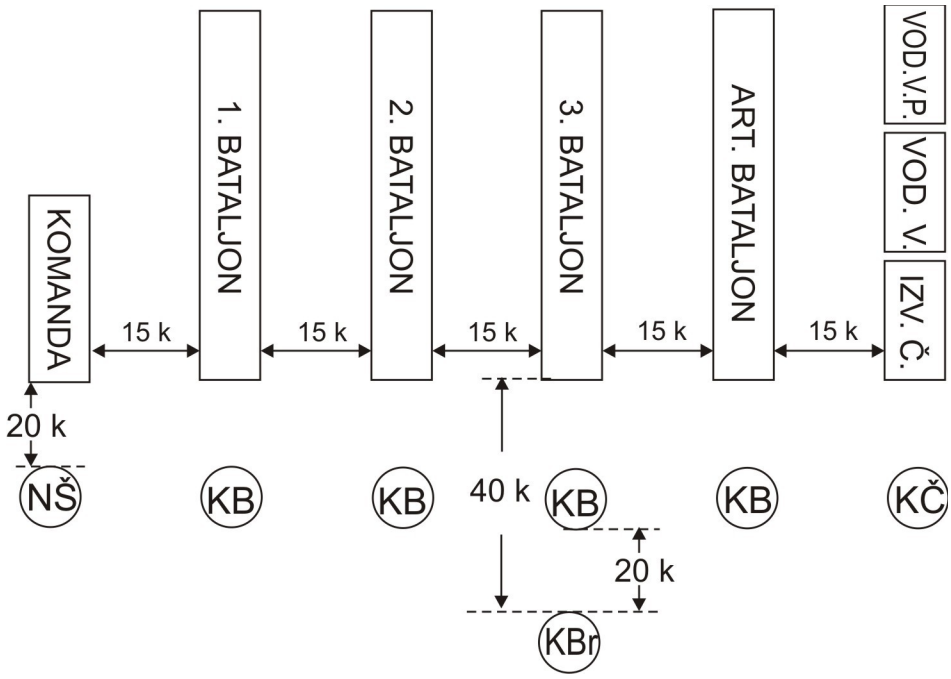

Sl. 52. Brigada postrojena u liniju bataljonskih kolona

195. Da se brigada prestroji iz zbornog poretka u kolonu, komandant brigade izdaje naređenje ili komanduje:

„Brigada, pravac ... u kolonu po četiri (tri) naprijed!“

Na ovu komandu komandanti bataljona i komandiri drugih jedinica brigade jedan za drugim, kad se stvori prostor za pokret, komanduju svojim jedinicama i vode ih u kolonu brigade. Prva kreće komanda brigade u označenom pravcu, a jedinice po redoslijedu postrojavanja.

196. Brigada na mjestu pozdravlja iz zbornih poredaka.
Komandant brigade staje četrdeset koraka ispred stroja i kad se starješina približi na pedeset koraka komanduje:

„**Brigada pozdrav nadesno! (nalijevo!)“** ili
„Brigada pozdrav!“

Na ovu komandu komandanti bataljona i komandiri ostalih jedinica brigade okreću se nalijevo krug (prema jedinicama) i komanduju izvršnim komandama. Čim komanduju „pozdrav“, odlaze na ono krilo svojih jedinica odakle starješina dolazi i staju na tri koraka rastojanja, poravnati sa prvom vrstom (ako komandant brigade komanduje izvršnom komandom, odmah kad se brigada postrojava staju na desno krilo svojih jedinica).
Poslije završenog pozdrava, komandant brigade komanduje:

„Brigada mirno!“
„Brigada na mjestu voljno!“

Komandanti bataljona i komandiri ostalih jedinica brigade komanduju izvršnim komandama.

197. Brigada u kretanju pozdravlja u koloni, kad se približi starješini na dvadeset do trideset koraka, komandant brigade komanduje:

„Brigada pozdrav nalijevo! (nadesno!)“

Komandanti bataljona i komandiri ostalih jedinica brigade komanduju postupno: komandir (komandant) čelne jedinice odmah, a ostali u trenutku kad se približe starješini kojeg pozdravljaju na dvadeset do trideset koraka. Kad jedinica začeljem prođe starješinu za deset koraka komandir (komandant) komanduje:

„Mir-NO!“, a zatim
„Marševskim – KORAKOM!“

DIO DEVETI - OSTALE ODREDBE

POGLAVLJE I. DOČEK I ISPRAĆAJ

198. Za doček (ispraćaj), jedinice se načelno postrojavaju u sledeće strojeve (poretke):
- vod – u dvovrsni stroj;
- četa – u dvovrsni poredak;
- bataljon – u dvovrsni poredak ili liniju vodnih kolona, i
- brigada – u liniju četnih ili bataljonskih kolona.

Pri dočeku (ispraćaju) na mjestima gdje nema prostora za propisane poretke, jedinice se postrojavaju u strojeve – poretke koji odgovaraju prostoru i drugim uslovima.

199. U svim strojevima i porecima za doček (ispraćaj) pridržavati se slijedećeg:
a) Jedinice se ravnaju po frontu i dubini – prema krilu – odakle starješina dolazi.
b) Komandiri vodova i četa staju na ono krilo odakle starješina dolazi, poravnati sa prvom vrstom (kad su u sastavu čete, odnosno bataljona).
c) Komandanti bataljona staju dvadeset koraka ispred sredine stroja bataljona, okrenuti licem kuda i bataljoni. Kad je bataljon u sastavu brigade, čim komanduje pozdrav, odlazi na ono krilo bataljona odakle dolazi starješina i staje na tri koraka rastojanja, poravnat sa prvom vrstom (ako komandant brigade komanduje izvršnom komandom, odmah kad se postrojava brigada staje na krilo bataljona).
d) Komandant brigade staje 40 koraka ispred sredine poretka okrenut licem brigadi. Komanda brigade postrojava se na pet koraka rastojanja od krila brigade (u dvovrsnom stroju) sa koje strane dolazi starješina.
e) Vojni orkestar, ako učestvuje, staje na deset koraka rastojanja od krila sa koje strane starješina dolazi.

200. Jedinice za doček i ispraćaj pozdravljaju kao što je propisano za jedinice kad pozdravljaju na mjestu.

201. Na izvršni dio komande pozdrav, orkestar počinje da svira određeni marš za doček. Orkestar svira dok se komandant (komandir) ne zaustavi pred licem koje prima stroj, a produžava da svira proslije predaje raporta. Kad lice koje prima stroj stane pred stroj, radi pozdrava jedinice, orkestar prestaje da svira.

202. Komandant (komandir) koji predaje stroj raportira, na primjer:

"Gospodine... četa (bataljon) je spreman za smotru!"

Poslije raportiranja iskorači korak u stranu, tako da starješina (kome priređuje doček – ispraćaj) bude do stroja, a on sa spoljne strane i prati ga.
Starješina koji prima stroj, dok vrši smotru jedinice, pozdravlja rukom.
Kad starješina izvrši smotru jedinice, starješina jedinice postupa dalje prema naređenju starješine koji se dočekuje.

203. Pozdravljanje iz stroja rukom vrše slijedeće starješine:
- ako je postrojen vod – pozdravlja podoficir voda i komandiri odjeljenja,
- ako je postrojena četa – pozdravljaju starješine iz komande čete i komandiri vodova,
- ako je postrojen bataljon – pozdravljaju starješine iz komande bataljona, komandiri četa i komandiri vodova,
- ako je postrojena brigada – pozdravljaju starješine iz komande brigade, komandanti bataljona i komandiri četa i samostalnih jedinica brigade.

Naprijed navedene starješine, pozdravljaju rukom ako nisu naoružani puškama.

204. Za svečani doček (ispraćaj), počasna jedinica se postrojava u dvovrsni poredak. Zastavnik i pratioci staju na dva koraka od desnog krila prvog voda (zastavnik u prvoj vrsti jedan pratilac u potiljak zastavniku – u drugoj vrsti, a jedan pratilac lijevo od zastavnika). Orkestar, ako učestvuje, staje desno od zastavnika – deset koraka.
Pri dočeku (ispraćaju) na mjestima gdje nema prostora za propisane poretke, jedinice se postrojavaju u poretke koji odgovaraju prostoru.
Postupak komandanta (komandira) počasne jedinice je kao što je propisano za bataljon (četu) kad pozdravlja na mjestu, s tim da jedinica pozdravlja počasnim pozdravom, a komandant (komandir) može imati sablju.

POGLAVLJE II. VOJNE PARADE

205. Vojne parade se održavaju u godinama pojedinih jubilarnih proslava praznika BiH, po završetku većih vježbi oružanih snaga i u drugim prilikama kad se naredi.

206. Poredak za paradu određuje komandant parade, na osnovu: naređenja starješine koji je naredio održavanje parade, broja i veličine jedinica koje učestvuju i prostora na kome se održava parada.
Poredak za paradu, zavisi od broja jedinica i prostora gdje se parada održava, a načelno je slijedeći:

a) Komandant parade

Određuje se naređenjem za održavanje parade. Kreće se na čelu parade: pješke ili u motornom vozilu.

b) Štab parade

Određuje se naređenjem za održavanje parade.Kreće se pješke ili motornim vozilom, na odstojanju 15 metara iza komandanta parade.
Sastav štaba parade zavisi od sastava jedinica koje učestvuju na paradi.

c) Zastavni vod sa zastavom

Zastavni vod se formira od najboljih vojnika, podoficira i oficira iz jedinica koje učestvuju na paradi.
Za zastavu parade uzima se državna zastava.
Zastava sa pratiocima (dva) kreće se na odstojanju 15 metara pozadi štaba parade.
Zastavni vod, u koloni po tri, kreće se na odstojanju tri metra pozadi zastave.

207. Kad na vojnoj paradi učestvuju avioni i helikopteri, naređenjem za održavanjem parade određuje se: vrijeme, manevar i vazdušni prostor za učešće.

208. Brzinu kretanja motorizovanih ešelona određuje komandant parade, a načelno je od 10 do 15 km/h.
Podešeloni koji se kreću pješke načelno se postrojavaju u 10 do 15 redova i od 20 do 30 vrsta.
Motorizovani podešeloni postrojavaju se u dvije kolone. Odstojanje između vozila je 10 m, a rastojanje pet do sedam metara.
Odstojanje između ešelona i podešelona, zavisno od konkretnih uslova, najčešće iznose: između ešelona oko 100 m, a između podešelona oko 50m.

209. Komandant ešelona (podešalona) kreće se ispred ešelona (podešalona), načelno na 10m ako se ešelon (podešalon) kreće pješke, a na 30m ako se kreće na motornim vozilima.

210. Sva odstojanja u poretku za paradu određuje komandant parade, prema potrebama, za svaki konkretan slučaj.

211. Linija pozdrava je 50 m od lica koje se pozdravlja.

212. Vojni orkestar se postrojava licem okrenut licu koje se pozdravlja, i svira sve vrijeme dok jedinice prolaze.

213. U određeno vrijeme, kad lice koje se pozdravlja stigne na tribinu, iz vojnog orkestra izlazi četiri do pet muzičara- fanfarista. Pod komandom jednog od njih izlaze u koloni po jedan, zaustavljaju se, okreću u pravcu nailaska jedinica i daju znak za početak parade.
Na znak fanfara komandant parade dolazi pred tribinu, zaustavlja se i raportira, na primjer:

"Gospodine... jedinice... su spremne za paradu. Dozvolite da počne parada!"

Kad komandant parade dobije dozvolu za početak parade, vraća se pred jedinice i komanduje (naređuje) da parada počne:

"Jedinice... za paradu naprijed!"

214. Komandant parade, kad dođe na liniju pozdrava, pozdravlja rukom lice kome se vrši pozdrav. Kad prođe od 20 do 30 m spušta ruku, a zatim dolazi na tribinu i staje lijevo dva koraka sa strane od lica kome se vrši pozdrav.

215. Kad čelo čelnog ešalona dođe na liniju pozdrava, komandant ešalona komanduje:

"Ešelon pozdrav nadesno (nalijevo)!"

Kad ešelon prođe tribinu od 20 do 30m, spušta ruku i komanduje:

"Ešelon mirno!"

Komandanti ostalih ešelona postupaju kao komandant prvog ešelona.
Komandanti podešelona komanduju izvršnim komandama.

216. Ešeloni koji se kreću pješke, kada pozdrave, ako postoji mogućnost (prije parade se reguliše), skreću na drugi pravac kretanja, da bi oslobodili pravac kretanja motorizovanom ešelonu (da se može brže kretati).

217. Komandanti motorizovanih, mehanizovanih i oklopnih ešelona (podešelona) i komandiri vozila – pozdravljaju rukom (od linije pozdrava – bez komande, što se reguliše u pripremi za paradu). Ostali pozdravljaju okretanjem glave prema licu koje pozdravljaju, a vozači motornih vozila ne pozdravljaju.

218. Kad prođe poslednja jedinica (u poretku za paradu), vojni orkestar na znak predvodnika izlazi na liniju pozdrava, pozdravlja i kreće se za poslednjom jedinicom.

POGLAVLJE III. ZASTAVNI VOD

219. Za donošenje, čuvanje i vraćanje zastave (na svečanosti) određuje se zastavni vod.

220. Zastavni vod sačinjavaju: komandir voda-oficir, zastavnik-oficir, dva pratioca-podoficira i 24 vojnika.
Za komandira i zastavnika određuju se oficiri čina potporučnika-poručnika, a za pratioce podoficiri čina vodnika.
Zastavni vod nosi naoružanje i šljemove.

221. Pri donošenju zastave zastavni vod se kreće ka mjestu gdje se zastava čuva u koloni po tri. Komandir voda se kreće na pet koraka s lijeve strane voda, a dva koraka ispred voda zastavnik i pratioci (zastavnik je u sredini, a pratioci pored njega) sl. 53.

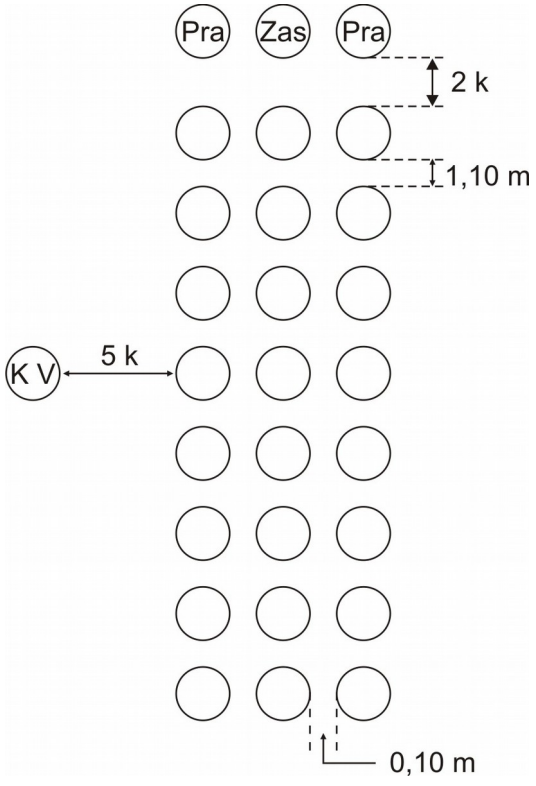

Sl. 53. Zastavni vod postrojen u kolonu po tri

222. Kad dođe na mjesto gdje se zastava čuva, komandir zastavnog voda prestrojava vod u tri vrste, tako da front voda bude okrenut prema mjestu odakle se zastava donosi (sl. 54).

223. Da se iznese zastava, komandir voda komanduje:

"Zastavnik i pratioci, po zastavu na-PRIJED!"

Na ovu komandu zastavnik i pratioci odlaze gdje je zastava. Komandir voda staje na četiri koraka desno od desnokrilnog, a na jedan korak ispred prve vrste okrenut licem duž fronta voda i komanduje:

"K no -ZI!"
"Nož - ISPRAVI!"
"Na mjestu -VOLJNO!"

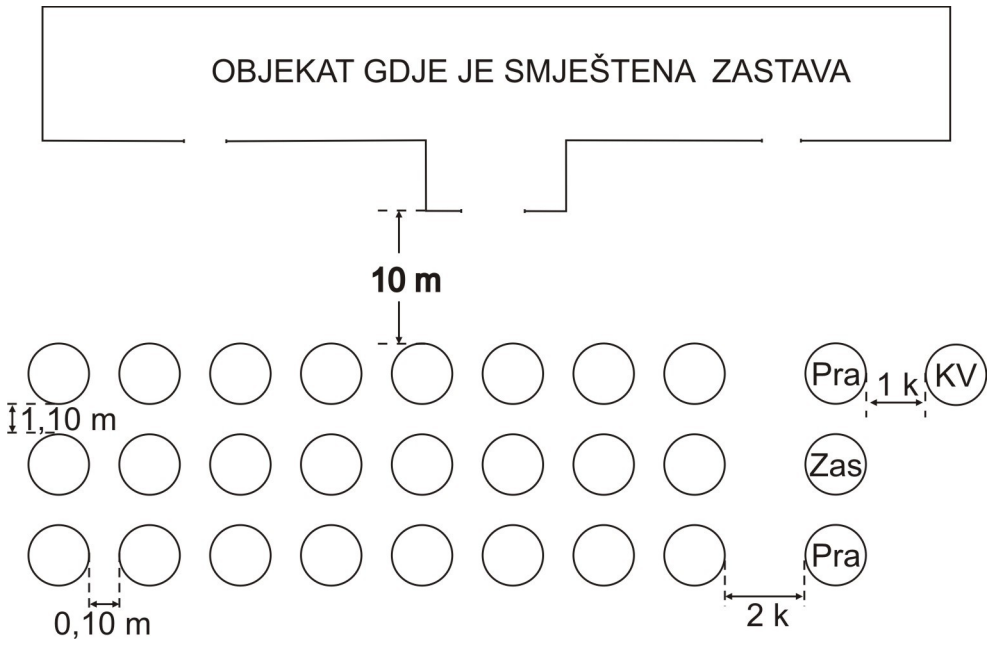

Sl. 54. Zastavni vod postrojen u tri vrste

224. Kad primi zastavu od određenog lica, zastavnik odlazi sa zastavom i pratiocima k vodu. Kad se zastava pojavi na izlazu zgrade, komandir voda komanduje:

"MIRNO!"
"Počasni po-ZDRAV!"

Na ovu komandu vod izvršava počasni pozdrav. Komandir voda, pošto komanduje, pozdravlja rukom.
Kad zastavnik i pratioci stanu na svoja mjesta u stroju, komandir voda spušta ruku i zapovjeda:

"Mir-NO!", a zatim
"O desno ra-ME!"
"Nade-SNO!"

Vod se okreće na desno, a zatim komandir voda komanduje:

"Vod na-PRIJED!"

Na ovu komandu vod se kreće ka određenom mjestu u stroju.

225. Zastavnik, u stroju na mjestu, drži zastavu u desnoj, slobodno opruženoj ruci, tako da se donji kraj koplja nalazi kod sredine stopala desne noge.
Kad jedinica izvodi radnje sa oružjem, položaj zastave se ne mijenja.
Na pripremni dio komande za kretanje, zastavnik donosi zastavu na desno rame i drži je desnom rukom. Na izvršni dio komande, zastavnik počinje kretanje i nosi zastavu pod uglom 45^0, tako da donji kraj koplja bude 40 do 50 cm iznad zemlje.

226. Kad se vod sa zastavom približi postrojenoj jedinici na 50 koraka, komandant stroja (svečanosti) komanduje:

"(jedinica), **MIRNO!"**
"(jedinica)**, počasni pozdrav nade-SNO! (nalije-VO!)"** ili
"(jedinica), **počasni po-ZDRAV!"**

Vojni orkestar svira marš za doček, a u nedostatku vojnog orkestra potrebno je da se preko razglasa svira marš, sve dok zastavni vod ne stane na svoje mjesto.

227. Zastavni vod kreće se strojevim korakom, ako dolazi sa lijevog krila, prolazi duž cijelog fronta stroja i zahodi oko desnog krila, postrojava se desno tri koraka od stroja desnokrilne jedinice. Ako dolazi s desnog krila, ide odmah na svoje mjesto. Zastavnik i pratioci se postrojavaju desno od stroja desnokrilne jedinice na tri koraka i ravnaju se sa prvom vrstom stroja desnokrilne jedinice, zastavni vod se postrojava dva koraka iza u kolonu po tri a zatim komandir zastavnog voda komanduje:

„Vod – STOJ!“
„U – POTILJAK!“,
a zatim se komandir zastavnog voda poravnava prema zastavniku i pratiocima sa lijeve strane.

228. Kada zastavni vod stane na svoje mjesto, komandant stroja (svečanosti) daje znak orkestru da prekine sviranje, a zatim komanduje:

"(Jedinica)**, mir-NO! ",**
a zatim se intonira državna himna.

Po intoniranju himne komandant stroja (svečanosti), ako je jedinica sa naoružanjem komanduje:
„K no-ZI!“
"Na mjestu VOLJNO! ",
a ako je jedinica bez oružja, komanduje samo „na mjestu voljno“.
Komande komandanta stroja (svečanosti) su izvršne i za zastavni vod, a ako je stroj bez oružja, poslije intoniranja himne komandir zastavnog voda komanduje:

„K no-ZI!“
" Na mjestu VOLJNO! ",

229. Radi odnošenja zastave, komandant stroja (svečanosti) komanduje:

" (Jedinica)**, MIRNO! "**

" (Jedinica)**, počasni pozdrav nade-SNO! (nalije-VO!) "**

Vojni orkestar svira marš, a komandir zastavnog voda komanduje:

" O desno ra – ME! "

" Vod na – PRIJED! "

Kad se zastavni vod udalji na oko 30 koraka, komandant stroja (svečanosti) daje znak da orkestar prekine sviranje, a zatim komanduje:

"(Jedinica), **mir-NO! "**

" Jedinica), **na mjestu VOLJNO! "**

Komandanti bataljona i samostalnih jedinica brigade komanduju svojim jedinicama izvršnim komandama (kad komandant brigade komanduje naglasnom komandom).

250. Kad zastavni vod dođe na mjesto gdje se zastava čuva, komandir voda prestrojava vod u tri vrste (sl.54) komaduje:

" K no – ZI! "

" Počasni po – ZDRAV! "

zatim komanduje:

"Zastavnik na – PRIJED! "

Zastavnik sa zastavom i pratioci odlaze. Kad se zastava unese u zgradu, komandir voda spušta ruku, a zatim komanduje:

" Mi – RNO! "

" Na mjestu – VOLJNO! "

Poslije povratka zastavnika i pratioca, odvodi vod gdje mu je naređeno.

231. Sa zastavom koja se koristi u ceremoniji ne može se vršiti uvježbavanje zastavnog voda.

232. Za izvršenje pozdrava zastavom, zastavnik lijevom rukom hvata koplje bliže zastavi, a desnom rukom, držeći za koplje za oko 90 cm od lijeve ruke, naslanja ga na desni kuk, radi lakšeg držanja zastave. Koplje je u ovom položaju pod uglom 45°.

POGLAVLJE IV. POČASNA PALJBA

233. Počasna paljba vrši se streljačkim odjeljenjem, vodom ili pješadijskom četom. Jedinica koja vrši počasnu paljbu naoružana je samo puškama.

Počasna artiljerijska paljba ostvaruje se ispaljivanjem naredbom predviđenog broja plotuna iz određenog broja artiljerijskog oruđa.

234. Počasna paljba vrši se iz dvovrsnog stroja – poretka. Komandir koji komanduje jedinicom nalazi se desno od desnokrilnog i ispred tri koraka, okrenut duž fronta (sl.55).

Da se izvrši počasna paljba, komanduje se:

" Odjeljenje (vod, četa) počasna – PALJBA! "

Na ovu komandu vojnici iz druge vrste jednovremeno iskorače lijevom nogom korak naprijed i ulijevo i stanu lijevo i pozadi vojnika iz prve vrst

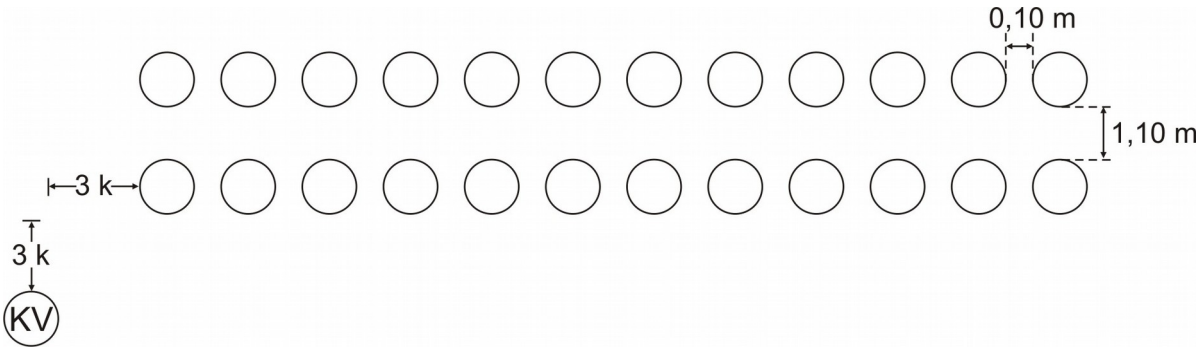

Sl.55. Vod postrojen za počasnu paljbu

Zatim se komanduje:

" Go – TOVS! "

Na ovu komandu vojnici zauzimaju stav "gotovs " i puni pušku sa tri manevarska metka i podešavaju regulator paljbe na jedinačnu paljbu (ako su automatske puške).

Zatim se komanduje:

" Uvis ni – ŠANI! "

Na ovu komandu vojnici podižu puške i donose kundak u zgib ramena, upravljaju cijev naviše pod uglom 50° i poravnavaju cijevi u liniji.

Na komandu:

" PALI! "

Jednovremeno svi vojnici opaljuju, zatim se još dva puta komanduje " pali ".

Kad se ispali treći plotun, komanduje se:

" UKOČI! ", a zatim

" K no – ZI! "

Pošto se izvrše ove radnje, komanduje se:

"U – POTILJAK! "

Na ovu komandu vojnici druge vrste odstupe desnom nogom korak nazad i udesno i staju u potiljak vojnicima prve vrste.

Zatim starješina komanduje:

"Počasni po – ZDRAV! "

Poslije izvršenog počasnog pozdrava komanduje se "mirno " i "na mjestu voljno"!

235. Za ostvarenje počasne artiljerijske paljbe, oruđa se postave u liniji i spreme za paljbu, zauzima se elevacija 25 – 30°.

Starješina jedinice staje na mjesto da ga vide nišandžije oruđa i komanduje:

"Počasna – PALJBA! "

Na ovu komandu punioci napune oruđa manevarskim mecima, nišandžije izvještavaju: **"GOTOVO! "**, podižu desne ruke uvis i gledaju u pravcu starješine.
Starješina jedinice podigne crveni barjačić iznad glave, zatim komanduje:

"Plotun – PALI! "

Jednovremeno sa izgovorom izvršnog dijela komande "PALI!" energično spušta barjačić. Na ovu komandu jednovremeno iz svih oruđa se ispaljuje. Zatim se oruđa ponovo pune.Ovaj postupak se ponavlja sve do ispaljivanja određenog broja plotuna.

POGLAVLJE V. STAVOVI I RADNJE SA SABLJOM

236. Stav "mirno" sa sabljom "u nožnici" zauzima se na isti način kao i bez sablje, s tim što se nožnica ispod grivne obuhvati lijevom šakom sa palcem iznutra. Rukobran sablje je prednjim dijelom pozadi prislonjen na lijevu ruku, dok je donji kraj sablje isturen malo naprijed sa vrhom nožnice za 10 do 15cm iznad zemlje. Lijeva ruka, kojom se drži sablja, prirodno je opružena niz butina lijeve noge.

237. Da se iz stava "sablja u nožnicu" pređe u stav "sablja k ramenu" lijevom rukom se sablja isturi malo naprijed i podiže, pri čemu lijeva šaka mijenja položaj i hvata sablju kako je najprirodnije. Desnom rukom uhvati se za držak tako da podlaktica desne ruke poslije hvatanja dođe u vodoravan položaj. Sablju hitrim pokretom izvlačiti iz nožnice, okrenuti vrhom naviše i što brže pored tijela donijeti u zgib ramena, držač sablje obuhvaćen je sa prva dva prsta, a ostali prsti su povijeni na poleđini držača. Sablja stoji uspravna i dodiruje zgib ramena, oštrica je okrenuta naprijed, desna ruka je spuštena do donje ivice bluze, malo povijena u laktu.

238. Da se iz stava "sablja k ramenu" pređe u stav "sablja u nožnici", lijevom rukom se iznese otvor nožnice naprijed (kao pri vađenju sablje), desnom rukom se sablja povuče i okrene tako da šaka desne ruke bude u visini čela, a vrh sablje na otvoru nožnice, oštrica je okrenuta ispred lica koje drži sablju. Zatim se desnom rukom sablja stavlja u nožnicu, ruke vrate na mjesto i zauzme stav "mirno".

239. Pri kretanju sa sabljom "k ramenu" rukama se prirodno maše, a gornji dio sječiva ne odvaja od ramena. Sa sabljom "k ramenu" kreće se strojevim korakom, osim kad se daju počasti, kad se vrši smotra jedinica, sa sabljom "k ramenu", ide se marševskim korakom.
`

240. Kada je "sablja u nožnici" pozdravlja se kao i bez oružja, s tim što lijevom rukom drži sablja. Pozdravljanje sabljom na mjestu izvodi se u tri razdjela: **prvi razdjel**- iz stava "na rame" podiže se sablja desnom rukom vertikalno, tako da držak sablje za širinu šake bude ispred brade, a oštrica okrenuta naprijed, jednovremeno sa iznošenjem sablje obuhvata se držak cijelom šakom, a palac opruži na poleđini drška; **drugi razdjel**- oštrica sječiva se okrene udesno, i **treći razdjel**- hitro se spušta sablja naniže i naprijed tako da vrh sablje bude za 10 do 15cm iznad zemlje, a oštrica sječiva okrenuta udesno; desna ruka je opružena, a rukobran prislonjen uz butinu. Nožnica se okreće ulijevo tako da je širi dio okrenut naprijed.

241. Prelaz iz stava za pozdrav u stav "k ramenu" na mjestu se izvodi u tri razdjela: **prvi razdjel**- ako je pozdrav "nadesno" (nalijevo) okreće se glava i pogled pravo, desnom rukom hitro se podiže sablja vertikalno, tako da držak dođe ispred brade za jednu šaku, a oštrica okrenuta udesno; **drugi razdjel**- oštrica se okreće pravo naprijed, i **treći razdjel**- sablja se hitro donosi "k ramenu", pri čemu se držak obuhvati palcem i sa dva prva prsta, dok su ostali prsti povijeni na poleđini drška.

242. Sabljom se u kretanju pozdravlja isto kao na mjestu, s tim što se pri prvom iskoraku lijeve noge, poslije komande, jednovremeno izvodi i prvi razdjel, a pri sledećem iskoraku desne noge drugi razdjel, treći razdjel se zauzima pri trećem iskoraku. Kad se izvršava treći razdjel, glava i pogled se okreću ka starješini koji se pozdravlja, rukama se ne maše.

243. Prelaz iz stava za pozdrav u stav "k ramenu" u kretanju izvršava se u tri razdjela- isto kao na mjestu, s tim što se pri prvom iskoraku lijeve noge, poslije komande, jednovremeno izvodi i prvi razdjel. Drugi i treći razdjel izvode se kad i sledeća dva iskoraka (desnom i lijevom nogom).

244. Sabljom se pozdravlja kad se raportira na sledeći način: lice koje predaje raport prilazi licu kome se raportira, npr: **Gospodine..., počasna jedinica postrojena u vašu čast i spremna za smotru, raportira (čin, ime i prezime)**. Poslije raportiranja zauzima stav "k ramenu" sabljom, iskorači korak u stranu, tako da lice kome se raportira bude do stroja, a on sa spoljne strane i prati ga.
Ako lice kome se raportira pruži ruku podnosiocu raporta da se rukuje, sablju prebacuje u lijevu ruku i donosi u stav "k ramenu" i rukuje se.

SKRAĆENICE:

SOP – Standardne operativne procedure
OS – Oružane snage
KO – Komandir odjeljenja
KV – Komandir voda
KČ – Komandir čete
KB – Komandant bataljona
ZK – Zamjenik komandanta
VT – Vođa tima
Ps – Poslužilac
N – Nišandžija
P – Pomoćnik
K – Komandir
Pu – Punilac
Sn – Snajperista
PV – Podoficir voda
OD – Odjeljenje
K-da Č - Komanda čete
Pr vod – Prateći vod
Zas – Zastavnik
Pra - Pratilac
D – Donosilac
OV – Odjeljenje veze